

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z JEZYKA POLSKIEGO DLA KLAS IV - VIII

obowiązujący w Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II w Dźwirzynie

Informacje dla uczniów i rodziców:

1. Każdy uczeń jest oceniany zgodnie z zasadami sprawiedliwości.
2. Wszystkie stosowane przez nauczyciela formy sprawdzania wiedzy i umiejętności ucznia są dla niego obowiązkowe.
3. Wszystkie prace pisemne z wyjątkiem kartkówek zapowiadane są i uzgadniane z uczniami z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem. Nauczyciel ma obowiązek podać uczniowi zakres sprawdzanej wiedzy i umiejętności (nie dotyczy kartkówek).
4. Krótkie kartkówki mogą obejmować zakres materiału z trzech ostatnich tematów i nie muszą być przez nauczyciela zapowiadane.
5. Uczeń nieobecny na pracy klasowej (sprawdzianie, teście) z powodu dłuższej nieobecności np. choroby ma obowiązek je napisać w terminie uzgodnionym z nauczycielem (nie później niż w ciągu dwóch tygodni).
6. Uczniowi, który notorycznie unika zapowiedzianych prac pisemnych lub nie usprawiedliwi (zaraz po przyjsciu do szkoły) jednodniowej nieobecności w dniu klasówki (sprawdzianu, testu, kartkówki) nauczyciel ma prawo zlecić pisanie pracy zaraz w pierwszym dniu po przyjsciu do szkoły lub w dowolnie innym terminie ustalonym przez siebie.
7. Wszystkie kontrolne prace pisemne nauczyciel przechowuje do 30 sierpnia br. szkolnego.
8. Po dłuższej nieobecności w szkole (powyżej 1 tygodnia) uczeń ma prawo nie być oceniany przez tydzień (nie dotyczy prac klasowych zapowiedzianych w czasie obecności ucznia w szkole).
9. Uczeń w ciągu półrocza ma prawo **do dwukrotnego zgłoszenia nieprzygotowania do lekcji**. Fakt ten należy zgłosić nauczycielowi na początku lekcji. Nie dotyczy to zapowiedzianych sprawdzianów oraz okresu 1 miesiąca przed klasyfikacyjną radą pedagogiczną. Niewykorzystane zgłoszenia nie przenoszą się na drugie półrocze.
10. Przez nieprzygotowanie do lekcji rozumie się: brak pracy domowej lub zeszytu ćwiczeń, brak gotowości do odpowiedzi. Uczeń, który zgłosił nieprzygotowanie do lekcji, nie jest pytany, ale ma obowiązek uczestniczyć w lekcji.
11. Po wykorzystaniu określonego powyżej limitu uczeń otrzymuje za każde kolejne nieprzygotowanie do lekcji ocenę niedostateczną, która jest liczona do średniej ważonej z przedmiotu (nie dotyczy to nieprzygotowania usprawiedliwionego z powodu sytuacji losowej ucznia).
12. Uczeń ma obowiązek systematycznie i estetycznie prowadzić zeszyt przedmiotowy, w którym zapisuje notatki na każdej lekcji. Przy każdym temacie lekcji powinien umieścić numer lekcji i datę jej przeprowadzenia.
13. Uczeń, który jest nieobecny jeden dzień w szkole ma obowiązek nadrobić na następną lekcję realizowany w tym czasie materiał programowy oraz uzupełnić notatki w zeszycie przedmiotowym. W przypadku dłuższej nieobecności ucznia w szkole termin nadrobienia zaległości i uzupełnienia notatek w zeszycie uzgadniany jest indywidualnie z nauczycielem.

14. Przed zakończeniem klasyfikacji śródrocznej i rocznej nie przewiduje się dodatkowych sprawdzianów zaliczeniowych z wyjątkiem trybu uzyskiwania rocznej oceny wyższej niż przewidywana.

15. Aktywność ucznia na lekcji może być nagradzana „plusami”. Przez aktywność na lekcji rozumie się: częste zgłaszanie się i udzielanie poprawnych odpowiedzi, aktywną pracę – samodzielną lub w grupach. Za 3 „plusy” uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą.

16. Przy ocenianiu ucznia z trudnościami w uczeniu się lub problemami zdrowotnymi nauczyciel uwzględnia wskazówki pedagoga i psychologa szkolnego oraz zalecenia dotyczące wymagań edukacyjnych w stosunku do danego ucznia określone w opinii Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej.

- w przypadku **dysortografii** prace pisemne oceniane są pod kątem wartości merytorycznych, bez obniżania ocen za błędy (na marginesie prac ucznia nauczyciel zaznacza ilość błędów, które dziecko powinno samo odszukać i opanować według wskazówek pedagoga),

- w przypadku **dysgrafii** nie obniża się oceny za obraz graficzny prac pisemnych,

- w przypadku **dysleksji** wydłuża się czas pracy, ocenia prace pisemne głównie pod względem zawartości treściowej, uwzględnia różnorakie czynniki wpływające na jakość pracy, docenia włożony wysiłek, a nie tylko uzyskany efekt,

- w przypadku mniejszych możliwości intelektualnych obniża się wymagania do podstaw programowych, powtarza polecenia, kieruje uwagę na przedmiot działania, udziela wskazówek i pomocy w trakcie pracy, powierza zadania umożliwiające osiągnięcie sukcesów, odstępkuje od negatywnego oceniania poziomu prac graficznych, błędów ortograficznych, techniki czytania.

17. Uczniowie zostają zapoznani szczegółowo z Przedmiotowym Systemem Oceniania z języka polskiego na pierwszych lekcjach w nowym roku szkolnym. Na bieżąco, nauczyciel przypomina o zasadach oceniania i wymaganiach edukacyjnych na poszczególne stopnie szkolne przy uzasadnianiu wystawianych uczniom ocen oraz przy klasyfikacji śródrocznej i rocznej.

18. Uczeń ma prawo do uzyskania oceny rocznej wyższej niż przewidywana spełniając określone warunki:

- 1) Uczeń może ubiegać się o podwyższenie przewidywanej oceny rocznej tylko o jeden stopień z wyłączeniem oceny celującej.

- 2) Warunkiem ubiegania się o wyższą niż przewidywana ocenę roczną jest sytuacja, w której uczeń z ważnych powodów nie uzyskał wymaganej przez nauczyciela liczby ocen cząstkowych z przedmiotu lub nie przystąpił do poprawy ocen w wyznaczonym terminie, np. z powodu długotrwałej usprawiedliwionej nieobecności spowodowanej chorobą.

- 1) Chęć ubiegania się o wyższą niż przewidywana ocenę z przedmiotu uczeń zgłasza nauczycielowi niezwłocznie po uzyskaniu informacji o ocenie przewidywanej.

- 2) Aby podwyższyć przewidywaną ocenę roczną, uczeń pisze sprawdzian wiadomości z zakresu objętego wymaganiami edukacyjnymi na dany stopień szkolny lub odpowiada ustnie. Nauczyciel ma prawo zlecić uczniowi także wykonanie dodatkowej pracy. Sposób uzyskania oceny wyższej niż przewidywana jest ustalany dla każdego ucznia indywidualnie, zależnie od bieżących osiągnięć.

- 3) Wszelkie działania zmierzające do uzyskania wyższej niż przewidywana oceny z języka polskiego należy zakończyć na tydzień przed ostatecznym wystawieniem stopnia.

Aktywności uczniów podlegających ocenianiu na lekcjach języka polskiego:

Oceniane umiejętności:	Aktywności ucznia podlegające obserwacji i ocenie:
Słuchanie	uważnie słucha
Mówienie	- wypowiada się na temat rozmaitych tekstów kultury (opowiadanie twórcze i odtwórcze) - pięknie recytuje - umiejętnie dyskutuje
Pisanie	- wykonuje prace domowe - pisze prace klasowe - pisze kartkówki - starannie prowadzi zeszyt - systematycznie uzupełnia ćwiczenia
Czytanie	- czyta bez przygotowania, z przygotowaniem, dotyczy zarówno rozumienia, jak i techniki czytania
Nauka o języku	- zna zagadnienia z nauki o języku - pisze kartkówki - pisze testy
Aktywność na lekcjach	- aktywnie uczestniczy w lekcji
Współpraca w grupie	- zgodnie pracuje w grupie
Poszukiwanie i posługiwanie się źródłami informacji	- pracuje ze słownikiem (samokształcenie) - gromadzi materiały
Terminowość wykonywania zadań	- planuje pracę i wykonanie zadań - organizuje i ocenia pracę własną i innych
Prowadzenie zeszytu przedmiotowego i zeszytu ćwiczeń	- systematycznie prowadzi zeszyt - starannie i systematycznie prowadzi notatki
Inne prace	- projektuje, bierze udział w inscenizacjach - wykonuje wytwory plastyczne

1. Ocenie podlegają wszystkie formy pracy ucznia:

a) pisemna kontrola postępów w nauce:

- prace klasowe i sprawdziany (dokładny termin pracy powinien być zapisany w terminarzu dzienniku internetowym z tygodniowym wyprzedzeniem); czas sprawdzania prac klasowych (sprawdzianów) nie powinien przekraczać 3 tygodni,
- dyktanda,
- testy sprawdzające stopień opanowania wiedzy polonistycznej,
- kartkówki – formy pisemne, zawierająca 3 jednostki tematyczne, nie przekraczające 15 minut; nauczyciel nie jest zobowiązany do uprzedzenia uczniów o kartkówce jeśli obejmuje 3 jednostki; nauczyciel ma prawo do stosowania kartkówki zamiast ustnej formy wypowiedzi i może jej nie zapowiadać,
- praca domowa,
- praca dodatkowa – referat, własna twórczość, itp.

b) ustna kontrola postępów:

- wypowiedź w klasie – aktywność, udział ucznia w realizacji zadań postawionych w czasie lekcji,
- odpowiedź na lekcji – dialog, opis, streszczenie, opowiadanie, recytacja, itp.

2. W pracy pisemnej ocenie podlega:

- a) zrozumienie tematu,
- b) znajomość opisywanych zagadnień,
- c) sposób prezentacji,
- d) konstrukcja pracy i jej forma graficzna,
- e) redagowanie określonych form wypowiedzi (w domu i klasie),
- f) posługiwanie się poznanymi zasadami ortograficznymi (dyktanda),
- g) znajomość treści lektur.

3. Ogólne kryteria oceny wypowiedzi ustnych:

- a) wypowiedź (opowiadanie) wiąże się z zadaniem tematem,
- b) rozwinięcie wypowiedzi w ramach określonej koncepcji ucznia,
- c) spójność i logiczne uporządkowanie wypowiedzi,
- d) płynność opowiadania (właściwe tempo mówienia),
- e) wyraźne mówienie (uczeń jest dostatecznie słyszany i rozumiany),
- f) przestrzeganie poprawności językowej (składniowej, leksykalnej, frazeologicznej),

g) wyraziste mówienie (uczeń dostosowuje sposób mówienia do sytuacji opowiadania; zaciekawia, potęguje napięcie itp.).

4. Ocenę za pracę w grupie może otrzymać cały zespół lub indywidualny uczeń.

Ocena taka uwzględnia w szczególności:

- a) planowanie i organizacja pracy grupowej,
- b) efektywne współdziałanie,
- c) wywiązywanie się z powierzonych ról,
- d) rozwiązywanie problemów w sposób twórczy.

Zasady poprawiania ocen:

1. Uczeń ma prawo trzy razy w ciągu semestru przystąpić do poprawy oceny częściowej z pisemnej formy kontroli na zasadach ustalonych przez nauczyciela. Ocena ta jest ostateczna.
2. Pracy klasowej nie pisze w danym dniu uczeń, który przyszedł do szkoły po minimum tygodniowej, usprawiedliwionej nieobecności. W przypadku notorycznego i celowego unikania przez ucznia sprawdzianu, nauczyciel ma prawo zlecić uczniowi pisanie pracy w terminie wybranym przez nauczyciela, bez porozumienia z uczniem.
3. Poprawa sprawdzianu odbywa się w terminie uzgodnionym z nauczycielem.
4. Odpowiedzi ustne nie podlegają poprawie.

Terminy oddawania sprawdzianów:

1. Ocenioną przez nauczyciela pracę pisemną uczeń może otrzymać do wglądu i zabrać ją do domu, ale ma obowiązek oddać ją na najbliższej lekcji. W przypadku niewywiązania się z tego obowiązku nauczyciel ma prawo zatrzymać prace w szkole, pozostawiając je do wglądu uczniom i rodzicom.
2. Nauczyciel jest zobowiązany do sprawdzenia i ocenienia prac pisemnych (prac klasowych i wypracowań) w ciągu 3 tygodni od ich przeprowadzenia. Czas ten może się przedłużyć o przypadające w tym czasie święta i dodatkowe dni wolne od pracy lub czas przebywania nauczyciela na zwolnieniu lekarskim.
3. Uczeń ma prawo znać zakres materiału do kontroli i wymagań, jakim będzie musiał sprostać.

Zadawanie i ocena prac domowych:

Celem zadawania i kontroli prac domowych z języka polskiego jest kontrolowanie przyrostu wiedzy ucznia, zainteresowanie ucznia przedmiotem, pobudzenie jego aktywności twórczej, kreatywności, podtrzymanie chęci i gotowości do nauki, kształtowanie nawyku świadomego organizowania i planowania własnego uczenia się.

1. Obowiązkiem ucznia jest zapisywanie w zeszycie poleceń prac domowych i systematyczne oraz rzetelne ich wykonywanie.
2. Zadając pracę domową, nauczyciel określa termin i sposób wykonania zadania.

3. Uczeń ma obowiązek przestrzegać terminu i sposobu wykonania pracy domowej.
4. Prace domowe mogą mieć charakter krótkich zadań związanych z przygotowaniem do kolejnej lekcji, ćwiczenia niezbędnego do utrwalenia nabytych na lekcji umiejętności i wiedzy, zgromadzenia materiałów oraz zredagowania dłuższych form wypowiedzi pisemnych lub recytacji.
5. Nauczyciel sprawdza wykonanie wymienionych wyżej prac w określonym terminie.
6. „Parafka” oznacza, że nauczyciel sprawdzał wykonanie zadania, ale nie sprawdzał jego zawartości merytorycznej.
7. Nieodrobienie pracy domowej zostaje odnotowane przez nauczyciela za pomocą skrótu „np” oznaczającą tzw. kropkę lub w przypadku wykorzystania limitu „kropek” poprzez wpisanie oceny niedostatecznej.
8. Uczeń ma prawo poprawienia oceny niedostatecznej po wykonaniu pracy w terminie wyznaczonym przez nauczyciela.
9. W uzasadnionym przypadku – częste nieodrabianie prac domowych – nauczyciel może odmówić wyznaczenia drugiego terminu wykonania pracy domowej.

Zasady ustalania ocen śródrocznych i rocznych :

1. O postępach ucznia w nauce nauczyciel informuje na bieżąco jego rodziców (prawnych opiekunów), np. wpisem ocen do dziennika internetowego lub podczas zebrań z rodzicami i konsultacji.
2. Ocena śródroczna uwzględnia osiągnięcia edukacyjne zdobyte przez ucznia w I półroczu. Wpływ na nią mają oceny z form aktywności wymienione w pkt. IV PSO.
3. Ocena roczna uwzględnia osiągnięcia edukacyjne ucznia zdobyte w ciągu całego roku. Wpływ na nią ma również ocena śródroczna.
4. Ocena śródroczna i roczna **nie jest średnią arytmetyczną** ocen bieżących uzyskanych przez ucznia.
5. W przypadkach wątpliwych (duża rozpiętość między ocenami) pod uwagę bierze się przede wszystkim oceny uzyskane za sprawdziany, prace klasowe, prace pisemne w klasie, testy oraz dyktanda.
6. Uczeń oceniany jest w skali sześciostopniowej. Przy ocenach bieżących i śródrocznych dopuszcza się „+” i „-”.

Punkty uzyskane z prac klasowych, testów i sprawdzianów (bez określonych wymagań) przeliczane są na stopnie wg niżej podanej skali:

0% – 29% niedostateczny

30% – 49% dopuszczający

50% – 67% dostateczny

68% – 84% dobry

85% – 95% bardzo dobry

96% – 100% celujący

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO - KLASA IV

(ocenę wyższą otrzymuje uczeń, który spełnia wszystkie wymagania ocen niższych – pozytywnych)

OCENA CELUJĄCA

- 1) Uczeń doskonale opanował umiejętności zapisane w podstawie programowej.
- 2) Samodzielnie rozwiązuje problemy i ćwiczenia o dużym stopniu trudności.
- 3) Posługuje się bogatym i różnorodnym słownictwem oraz poprawnym językiem zarówno w mowie, jak i w piśmie.
- 4) Aktywnie uczestniczy w lekcjach i zajęciach pozalekcyjnych.
- 5) Z powodzeniem bierze udział w konkursach tematycznie związanych z językiem polskim.
- 6) Tworzy wypowiedzi pisemne zgodnie z wyznacznikami gatunkowymi, poprawne pod względem kompozycji, spójności wypowiedzi, językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym.
- 7) Wzorowo wykonuje prace domowe i zadania dodatkowe.
- 8) Odznacza się samodzielnością i dojrzałością sądów.
- 9) Współpracuje w zespole, podejmuje działania mające na celu sprawną realizację zadań.
- 10) Wykorzystuje wiedzę, umiejętności i zdolności twórcze przy odbiorze i analizie tekstów oraz tworzeniu wypowiedzi.
- 11) Interpretuje głosowo utwory poetyckie.
- 12) Uczestniczy w rozmowie na zadany temat.
- 13) Tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi.
- 14) Dokonuje selekcji informacji.
- 15) Korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, selekcjonuje informacje.
- 16) Sprawnie korzysta ze słownika języka polskiego oraz ortograficznego.
- 17) Posiada umiejętności z zakresu nauki o języku wyższe niż przewidywane w programie nauczania klasy IV.

OCENA BARDZO DOBRA

I Kształcenie literackie i kulturowe

1. Czytanie utworów literackich

- 1) Uczeń bez trudu trafnie omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji.
- 2) Rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, opowiadanie oraz wskazuje jego cechy gatunkowe.

- 3) Zna i zawsze rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, wyrazy dźwiękonaśladowcze, ożywienie.
- 4) Sprawnie rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym: wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie.
- 5) Bardzo sprawnie opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność.
- 6) Odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze.
- 7) Zawsze charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach.
- 8) Bardzo sprawnie rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową.
- 9) Samodzielnie wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy.
- 10) Bardzo sprawnie określa tematykę oraz problematykę utworu.
- 11) Dokładnie nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst.
- 12) Sprawnie objaśnia znaczenia dosłowne (w tekstach).
- 13) Bardzo dobrze określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi.
- 14) Bez problemu przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia.
- 15) Wykorzystuje w interpretacji tekstów własne doświadczenia.
- 16) Wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach i uzasadnia go.
- 17) Trafnie wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera.

2. Odbiór tekstów kultury

- 1) Uczeń określa temat i główną myśl tekstu.
- 2) Wyraźnie dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie).
- 3) Bardzo sprawnie odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych.
- 4) Bardzo dobrze charakteryzuje komiks jako tekst kultury; wskazuje charakterystyczne dla niego cechy.
- 5) Samodzielnie wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka).
- 6) Dokonuje odczytania tekstów poprzez przekład intersemiotyczny (np. rysunek, drama, spektakl teatralny).
- 7) Świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

II Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego

- 1) Uczeń sprawnie rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, przyimek, spójnik) i określa ich funkcje w tekście.
- 2) Bezbłędnie odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych.

- 3) Dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi.
- 4) Sprawnie rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, czasownika oraz określa ich funkcje w wypowiedzi.
- 5) Stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmienne.
- 6) Poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie ich rolę w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach.
- 7) Nazywa części zdania (podmiot, orzeczenie, określenie) i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach.
- 8) Określa funkcję wyrazów poza zdaniem.
- 9) Sprawnie rozpoznaje typy wypowiedzeń, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące – rozumie ich funkcje i je stosuje.
- 10) Rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej.
- 11) Przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka

- 1) Rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi.
- 2) Dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi.
- 3) Zwykle rozróżnia synonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach.

3. Komunikacja językowa i kultura języka

- 1) Uczeń samodzielnie identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi.
- 2) Trafnie określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi.
- 3) Doskonale rozumie pojęcia: głoska, litera, sylaba.
- 4) Rozumie, na czym polega etykieta językowa i stosuje jej zasady.

4. Ortografia i interpunkcja.

- 1) Uczeń zawsze pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni.
- 2) Poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka.

III Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki

- 1) Uczeń aktywnie uczestniczy w rozmowie na zadany temat.
- 2) Tworzy logiczną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi.
- 3) Dokonuje selekcji informacji.
- 4) Zna zasady budowania akapitów.

2. Mówienie i pisanie

- 1) Uczeń bardzo sprawnie tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia.
- 2) Doskonale wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz.
- 3) Sprawnie tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu.
- 4) Bardzo chętnie opowiada o przeczytanym tekście.
- 5) Tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji.

IV Samokształcenie

- 1) Uczeń systematycznie doskonali ciche i głośne czytanie.
- 2) Doskonali różne formy zapisywania pozyskanych informacji.
- 3) Korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości.
- 4) Z ciekawością poznaje życie kulturalne swojego regionu.
- 5) Rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi.

OCENA DOBRA

I Kształcenie literackie i kulturowe

1. Czytanie utworów literackich

- 1) Uczeń wskazuje elementy świata przedstawionego oraz wyszczególnia obrazy poetyckie w poezji.
- 2) Rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, opowiadanie oraz wskazuje jego cechy gatunkowe.
- 3) Rozpoznaje w tekście literackim zarówno epitet, jak i porównanie, wyrazy dźwiękonaśladowcze oraz ożywienie.
- 4) Rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie.
- 5) Najczęściej opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność.
- 6) Przeważnie odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze.
- 7) Z powodzeniem charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach.
- 8) Najczęściej potrafi rozróżnić narrację pierwszoosobową i trzecioosobową.
- 9) Nie ma problemu ze wskazaniem w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych.
- 10) Najczęściej potrafi określić tematykę oraz problematykę utworu.
- 11) Nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst.
- 12) Objaśnia znaczenia dosłowne w tekstach.

- 13) Określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi.
- 14) Umiejętnie przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia.
- 15) Najczęściej wykorzystuje w interpretacji tekstów własne doświadczenia.
- 16) Wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach i stara się go uzasadnić.
Wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera.

2. Odbiór tekstów kultury

- 1) Uczeń bez problemu określa temat i główną myśl tekstu.
- 2) Dostrzega relacje między poszczególnymi częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp,
- 3) rozwinięcie, zakończenie).
- 4) Odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych.
- 5) Charakteryzuje komiks jako tekst kultury; wskazuje charakterystyczne dla niego cechy.
- 6) Wyodrębnia elementy składające się na spektakl teatralny (gra aktorska, reżyseria, dekoracja, charakteryzacja, kostiumy, rekwizyty, muzyka).
- 7) Potrafi odnieść treści tekstów kultury do własnego doświadczenia.

II Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego

- 1) Uczeń rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, przyimek, spójnik i określa ich funkcje w tekście.
- 2) Potrafi odróżnić części mowy odmienne od nieodmiennych.
- 3) Najczęściej dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście.
- 4) Rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, czasownika oraz określa ich funkcje w wypowiedzi.
- 5) Na ogół stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych.
- 6) Przeważnie nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie i określenie).
- 7) Wyraźnie rozpoznaje typy wypowiedzeń, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące – rozumie ich funkcje i je stosuje.
- 8) Rozpoznaje w tekście większość typów wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej.
- 9) Najczęściej przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka

- 1) Uczeń najczęściej poprawnie wskazuje główne cechy języka mówionego i języka pisanego.
- 2) Przeważnie rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi.
- 3) Rozróżnia synonimy i rozumie ich funkcje w tekście.

3. Komunikacja językowa i kultura języka

- 1) Uczeń identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi.
- 2) Najczęściej rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała).
- 3) Rozumie pojęcia: głoska, litera, sylaba.

4. Ortografia i interpunkcja

- 1) Uczeń pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni.
- 2) Najczęściej poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka.

III Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki

- 1) Uczeń stara się uczestniczyć w rozmowie na zadany temat.
- 2) Tworzy logiczną i uporządkowaną wypowiedź i rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi.
- 3) Dokonuje selekcji informacji.
- 4) Zna zasady budowania akapitów.

2. Mówienie i pisanie

- 1) Uczeń tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia.
- 2) Wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym.
- 3) Tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu.
- 4) Najczęściej opowiada o przeczytanym tekście.
- 5) Zazwyczaj tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, redagowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji.

IV Samokształcenie

- 1) Uczeń doskonali ciche i głośne czytanie.
- 2) Na ogół korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, selekcjonuje informacje.
- 3) Korzysta ze słownika języka polskiego i ortograficznego.
- 4) Poznaje życie kulturalne swojego regionu.

- 5) Zazwyczaj rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi.

OCENA DOSTATECZNA

I Kształcenie literackie i kulturowe

1. Czytanie utworów literackich

- 1) Uczeń zazwyczaj poprawnie omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji.
- 2) Najczęściej poprawnie rozpoznaje czytany utwór jako baśń, legendę, bajkę, opowiadanie oraz wskazuje jego cechy gatunkowe.
- 3) Zna i zazwyczaj rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, wyrazy dźwiękonaśladowcze, ożywienie.
- 4) Przy pomocy nauczyciela rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie.
- 5) Odróżnia dialog od monologu.
- 6) Wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych.
- 7) Potrafi określić tematykę utworu.
- 8) Na ogół potrafi przedstawić własne rozumienie utworu i je uzasadnia.
- 9) Wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach.

2. Odbiór tekstów kultury.

- 1) Uczeń określa temat i główną myśl tekstu.
- 2) Dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie).
- 3) Odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych.
- 4) Charakteryzuje komiks jako tekst kultury.

II Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego

- 1) Uczeń zazwyczaj rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, przyimek, spójnik) i określa ich funkcje w tekście.
- 2) Odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych (łatwe przykłady).
- 3) Na ogół rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, czasownika i oraz określa ich funkcje w wypowiedzi (łatwe przykłady).
- 4) Stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych.
- 5) Najczęściej rozpoznaje w tekście typy wypowiedzi: zdanie pojedyncze, zdania złożone.

6) Na ogół nazywa części zdania.

2. Zróżnicowanie języka

Zazwyczaj rozróżnia synonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach.

3. Komunikacja językowa i kultura języka

- 1) Uczeń zazwyczaj identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi.
- 2) Na ogół rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała).
- 3) Rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba.

4. Ortografia i interpunkcja

- 1) Uczeń pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni.
- 2) Poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka.
- 3) Samodzielnie poprawia błędy wskazane przez nauczyciela.

III Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki

- 1) Uczeń przeważnie uczestniczy w rozmowie na zadany temat.
- 2) Zazwyczaj zna zasady budowania akapitów.

2. Mówienie i pisanie

- 1) Uczeń najczęściej poprawnie tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia.
- 2) Z reguły chętnie opowiada o przeczytanym tekście.
- 3) Tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, redagowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji.

IV Samokształcenie

- 1) Uczeń doskonali ciche i głośne czytanie.
- 2) Z pomocą nauczyciela korzysta ze słownika języka polskiego i ortograficznego.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

I Kształcenie literackie i kulturowe

1. Czytanie utworów literackich

- 1) Uczeń z pomocą nauczyciela omawia elementy świata przedstawionego.
- 2) Z pomocą nauczyciela rozpoznaje utwór jako baśń, legendę, bajkę i opowiadanie.
- 3) Z pomocą nauczyciela odróżnia dialog od monologu.

2. Odbiór tekstów kultury

- 1) Uczeń stara się określać temat i główną myśl tekstu.
- 2) Niekiedy dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie).

II Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego

- 1) Uczeń z pomocą nauczyciela odróżnia części mowy i części zdania.
- 2) Stara się stosować poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennej (łatwe przykłady).

2. Zróżnicowanie języka

Rozpoznaje niektóre synonimy.

3. Komunikacja językowa i kultura języka

- 1) Uczeń podejmuje starania, by identyfikować nadawcę i odbiorcę wypowiedzi.
- 2) Z pomocą nauczyciela rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała).
- 3) Zna pojęcia: głoska, litera, sylaba.

4. Ortografia i interpunkcja

Uczeń dokłada wszelkich działań, by poprawnie używać znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka.

III Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki

Uczeń stara się uczestniczyć w rozmowie na zadany temat.

2. Mówienie i pisanie

Uczeń z pomocą nauczyciela tworzy wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie, opis, list, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia.

IV Samokształcenie

- 1) Uczeń doskonali ciche i głośne czytanie zachęcany przez nauczyciela.
- 2) Z pomocą nauczyciela korzysta ze słownika języka polskiego oraz ortograficznego.

OCENA NIEDOSTATECZNA

- 1) Uczeń nie opanował podstawowej wiedzy i umiejętności z zakresu podstawy programowej.
- 2) Nawet z pomocą nauczyciela nie jest w stanie rozwiązać zadań o elementarnym stopniu trudności.
- 3) Nie wykonuje zadań i poleceń nauczyciela.
- 4) Zaniedbuje wykonywanie zadań domowych.
- 5) Nie opanował techniki głośnego i cichego czytania.
- 6) Nie odróżnia części mowy odmiennych i nieodmiennych.
- 7) Nie stosuje poprawnych form gramatycznych wyrazów odmiennych.
- 8) Nie dostrzega cech zróżnicowania języka.
- 9) W wypowiedziach pisemnych nie stosuje zasad ortograficznych i interpunkcyjnych.
- 10) Nie bierze udziału w rozmowach na dany temat.
- 11) Nie pozyskuje informacji.

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO - KLASA V

Uczniów obowiązują wiadomości i umiejętności nabyte w klasie IV.

(Ocenę wyższą otrzymuje uczeń, który spełnia wszystkie wymagania ocen niższych – pozytywnych).

OCENA CELUJĄCA

Biegłe posługuje się zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami zarówno w rozwiązywaniu problemów teoretycznych, jak i praktycznych ujętych w programie nauczania oraz wynikających z podstawy programowej. Kreatywnie, samodzielnie rozwija własne uzdolnienia i zainteresowania. Proponuje rozwiązania oryginalne, wykraczające poza materiał programowy. Jego wypowiedzi ustne i pisemne są bezbłędne, cechują się dojrzałością myślenia. Nie powiela cudzych poglądów, potrafi krytycznie ustosunkować się do językowej, literackiej i kulturalnej rzeczywistości. Bierze udział w konkursach (literackich, ortograficznych, teatralnych lub innych); osiąga w nich sukcesy w szkole i poza szkołą. Podejmuje działalność literacką lub kulturalną w różnych formach szkolnych. Prezentuje wysoki poziom merytoryczny oraz artystyczny.

OCENA BARDZO DOBRA

I Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) bez trudu i trafnie omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;
- 2) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;

- 3) rozpoznaje czytany utwór jako legendę, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe;
- 4) zna i bezbłędnie rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
- 5) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motto, puenty;
- 6) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- 7) barwnie opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
- 8) odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;
- 9) w ciekawy sposób charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- 10) bezbłędnie rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze;
- 11) zawsze wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy;
- 12) trafnie określa tematykę oraz problematykę utworu;
- 13) wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;
- 14) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- 15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- 16) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- 17) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;
- 18) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne oraz elementy wiedzy o kulturze;
- 19) w ciekawy sposób wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- 20) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
- 2) trafnie określa temat i główną myśl tekstu;
- 3) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);

- 4) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;
- 5) odróżnia informacje o faktach od opinii;
- 6) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa) oraz wskazuje różnice między tekstem literackim a jego adaptacją;
- 7) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;
- 8) świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

II Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) bezbłędnie rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówek, liczebnik, przyimek, spójnik) i określa ich funkcje w tekście;
- 2) zawsze odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- 3) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to; rozumie ich znaczenie w wypowiedzeniu oraz funkcje w tekście;
- 4) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki;
- 5) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- 6) poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie ich rolę w opisie świata oraz używa we właściwych kontekstach;
- 7) nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- 8) rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny;
- 9) rozpoznaje typy wypowiedzeń, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące - rozumie ich funkcje i je stosuje;
- 10) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;
- 11) przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 1) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
- 2) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
- 3) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, dostrzega ich bogactwo, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;
- 4) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie ich funkcje w tekście;
- 5) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- 6) rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- 1) identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny;
- 2) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- 3) określa sytuację komunikacyjną i rozumie jej wpływ na kształt wypowiedzi;
- 4) rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
- 5) rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent; zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów;
- 6) stosuje intonację poprawną ze względu na cel wypowiedzi.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- 1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni;
- 2) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, nawiasu.

III Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części, sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu, tłumaczące sens;
- 2) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi;
- 3) dokonuje selekcji informacji;

4) zna zasady budowania akapitów.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, przepis, kartka pocztowa, kartka z pamiątnika, gratulacje, streszczenie, charakterystyka;

2) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym i z następstwem pauz;

3) tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;

4) redaguje notatki;

5) opowiada o przeczytanym tekście;

6) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;

7) tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;

8) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

IV Samokształcenie. Uczeń:

1) doskonalą ciche i głośne czytanie;

2) doskonalą różne formy zapisywania pozyskanych informacji;

3) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach, gromadzi wiadomości, selekcjonuje informacje;

4) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych), korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego;

5) zwraca uwagę na typy definicji słownikowych;

6) rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;

7) poznaje życie kulturalne swojego regionu;

8) rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do prezentowania własnych zainteresowań.

OCENA DOBRA

I Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji;
- 2) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- 3) rozpoznaje czytany utwór jako legendę, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść oraz wskazuje jego cechy gatunkowe;
- 4) rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, pytanie retoryczne, powtórzenie oraz określa ich funkcje;
- 5) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu, w tym tytułu, podtytułu, motto, puenty;
- 6) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- 7) opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń i rozumie ich wzajemną zależność;
- 8) odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;
- 9) charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- 10) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz wskazuje ich funkcje w utworze;
- 11) wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy;
- 12) określa tematykę oraz problematykę utworu;
- 13) wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;
- 14) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- 15) objaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w tekstach;
- 16) określa doświadczenia bohaterów literackich i porównuje je z własnymi;
- 17) przedstawia własne rozumienie utworu i je uzasadnia;
- 18) wykorzystuje w interpretacji tekstów doświadczenia własne;
- 19) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach;
- 20) wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohatera.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) identyfikuje wypowiedź jako tekst informacyjny, publicystyczny lub reklamowy;
- 2) określa temat i główną myśl tekstu;

- 3) dostrzega relacje między częściami wypowiedzi (np. tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie);
- 4) odróżnia zawarte w tekście informacje ważne od drugorzędnych;
- 5) odróżnia informacje o faktach od opinii;
- 6) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa);
- 7) odnosi treści tekstów kultury do własnego doświadczenia;
- 8) świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

II Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik, przyimek, spójnik) i określa ich funkcje w tekście;
- 2) odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych;
- 3) dostrzega rolę czasownika w wypowiedzi, odróżnia czasowniki dokonane od niedokonanych, rozpoznaje bezosobowe formy czasownika: formy zakończone na -no, -to;
- 4) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika oraz określa ich funkcje w wypowiedzi; oddziela temat fleksyjny od końcówki;
- 5) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- 6) poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki;
- 7) nazywa części zdania i rozpoznaje ich funkcje składniowe w wypowiedzeniach (podmiot, orzeczenie, dopełnienie, przydawka, okolicznik);
- 8) rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu, wyróżnia człon nadrzędny i podrzędny;
- 9) rozpoznaje typy wypowiedzi, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące - rozumie ich funkcje i je stosuje;
- 10) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzi: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;
- 11) przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 1) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;

- 2) rozumie dosłowne i przenieśne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
- 3) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, w większości rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;
- 4) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące;
- 5) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
- 6) rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- 1) identyfikuje tekst jako komunikat; rozróżnia typy komunikatu: informacyjny, literacki, reklamowy, ikoniczny;
- 2) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- 3) określa sytuację komunikacyjną;
- 4) rozpoznaje znaczenie niewerbalnych środków komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
- 5) rozumie pojęcie głoska, litera, sylaba, akcent; zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- 1) stara się pisać poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni;
- 2) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, nawiasu.

III Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części;
- 2) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny;
- 3) dokonuje selekcji informacji;
- 4) zna zasady budowania akapitów;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) tworzy wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie,

podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, przepis, kartka pocztowa, kartka z pamiątnika, gratulacje, streszczenie, charakterystyka;

2) wygłasza z pamięci tekst, ze zrozumieniem oraz odpowiednią intonacją, dykcją, właściwym akcentowaniem, z odpowiednim napięciem emocjonalnym;

3) tworzy plan odtwórczy i twórczy tekstu;

4) redaguje notatki;

5) opowiada o przeczytanych tekstach;

6) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje, zachowując zasady etykiety językowej;

7) tworzy opowiadania związane z treścią utworu, np. dalsze losy bohatera, komponowanie początku i zakończenia na podstawie fragmentu tekstu lub na podstawie ilustracji;

8) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

IV Samokształcenie. Uczeń:

1) doskonalą ciche i głośne czytanie;

2) doskonalą różne formy zapisywania pozyskanych informacji;

3) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach;

4) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (np. w bibliotekach szkolnych), korzysta ze słowników ogólnych języka polskiego;

5) rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;

6) poznaje życie kulturalne swojego regionu;

7) rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do prezentowania własnych zainteresowań.

OCENA DOSTATECZNA

I Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) omawia elementy świata przedstawionego;

2) rozpoznaje fikcję literacką; rozróżnia i wyjaśnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;

3) rozpoznaje czytany utwór jako legendę, mit, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik lub powieść;

- 4) rozpoznaje w tekście literackim: epitet, porównanie, przenośnię, wyrazy dźwiękonaśladowcze, zdrobnienie, zgrubienie, uosobienie, ożywienie, pytanie retoryczne, powtórzenie;
- 5) rozpoznaje elementy rytmizujące wypowiedź, w tym wers, rym, strofę, refren, liczbę sylab w wersie;
- 6) opowiada o wydarzeniach fabuły oraz ustala kolejność zdarzeń;
- 7) odróżnia dialog od monologu;
- 8) charakteryzuje podmiot liryczny, narratora i bohaterów w czytanych utworach;
- 9) rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową;
- 10) wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych;
- 11) określa tematykę utworu;
- 12) wskazuje i omawia wątek główny oraz wątki poboczne;
- 13) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst;
- 14) objaśnia znaczenia dosłowne w tekstach;
- 15) przedstawia własne rozumienie utworu;
- 16) wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) określa temat tekstu;
- 2) dostrzega tytuł, wstęp, rozwinięcie, zakończenie;
- 3) rozumie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa, sceniczna, radiowa);
- 4) odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży.

II Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) rozpoznaje w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik, przysłówki, liczebnik);
- 2) rozpoznaje formy przypadków, liczby, osoby, czasu, trybu i rodzaju gramatycznego odpowiednio: rzeczownika, przymiotnika, liczebnika, czasownika;
- 3) stopniuje przymiotniki i przysłówki;

- 4) nazywa części zdania;
- 5) rozpoznaje wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące;
- 6) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzeń: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 1) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
- 2) w większości rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
- 3) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne;
- 4) podaje przykłady synonimów.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- 1) identyfikuje tekst jako komunikat;
- 2) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- 3) określa sytuację komunikacyjną;
- 4) rozpoznaje niewerbalne środki komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
- 5) dzieli wyraz na głoski, litery, sylaby.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- 1) stara się pisać poprawnie pod względem ortograficznym;
- 2) stara się używać znanych mu znaków interpunkcyjnych.

III Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) uczestniczy w rozmowie na zadany temat;
- 2) tworzy logiczną wypowiedź.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) stara się tworzyć wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: dialog, opowiadanie (twórcze, odtwórcze), opis, list, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), dedykacja, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, przepis, kartka pocztowa, kartka z pamiętnika, gratulacje, streszczenie, charakterystyka;
- 2) wygłasza z pamięci krótki tekst;

- 3) tworzy plan odtwórczy tekstu;
- 4) opowiada o przeczytanym tekście;
- 5) rozróżnia współczesne formy komunikatów (np. e-mail, SMS) i odpowiednio się nimi posługuje;
- 6) tworzy opowiadania związane z treścią utworu.

IV Samokształcenie. Uczeń:

- 1) doskonalą ciche i głośne czytanie;
- 2) korzysta z informacji zawartych w różnych źródłach;
- 3) zna zasady korzystania z biblioteki szkolnej;
- 4) poznaje życie kulturalne swojego regionu.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

I Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) z pomocą nauczyciela omawia elementy świata przedstawionego;
- 2) rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworach;
- 3) rozpoznaje wers i strofę;
- 4) opowiada o wydarzeniach fabuły;
- 5) opowiada o bohaterach czytanych utworów;
- 6) wskazuje w utworze bohaterów głównych;
- 7) nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) stara się określić temat tekstu;
- 2) dostrzega tytuł;
- 3) wie, czym jest adaptacja utworu literackiego (np. filmowa).

II Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) rozpoznaje z pomocą nauczyciela w wypowiedziach części mowy (czasownik, rzeczownik, przymiotnik);

- 2) stara się stosować w wypowiedzi poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
- 3) rozpoznaje z pomocą nauczyciela wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 1) w większości rozumie dosłowne znaczenie wyrazów w wypowiedzi;
- 2) podaje przykłady synonimów.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- 1) stara się identyfikować nadawcę i odbiorcę wypowiedzi;
- 2) rozpoznaje niewerbalne środki komunikacji (np. gest, mimika, postawa ciała);
- 3) dzieli wyraz na litery i sylaby.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- 1) stara się pisać poprawnie pod względem ortograficznym;
- 2) stara się używać znanych mu znaków interpunkcyjnych.

III Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) uczestniczy w rozmowie na zadany temat.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) stara się tworzyć wypowiedzi w znanych mu formach gatunkowych: dialog, opowiadanie, list, zaproszenie, podziękowanie, ogłoszenie, życzenia, gratulacje;
- 2) opowiada o przeczytanym tekście.

IV Samokształcenie. Uczeń:

- 1) doskonali ciche i głośne czytanie zachęcany przez nauczyciela;
- 2) sporadycznie korzysta z biblioteki szkolnej.

OCENA NIEDOSTATECZNA

Otrzymuje ją uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą. Poziom jego wiadomości i umiejętności objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy V uniemożliwia osiągnięcie celów polonistycznych. Nawet z pomocą nauczyciela nie potrafi wykonać zadań o niewielkim stopniu trudności. Nie opanował podstawowej wiedzy i umiejętności z zakresu podstawy programowej. Nie wykonuje zadań i poleceń nauczyciela. Zaniedbuje wykonywanie prac domowych. Nie opanował

techniki głośnego i cichego czytania. Nie stosuje w wypowiedziach pisemnych zasad ortograficznych. Nie bierze udziału w rozmowach na dany temat. Nie pozyskuje informacji.

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO - KLASA VI

Uczniów obowiązują wiadomości i umiejętności nabyte w klasie V.

(Ocenę wyższą otrzymuje uczeń, który spełnia wszystkie wymagania ocen niższych – pozytywnych).

OCENA CELUJĄCA

Otrzymuje ją uczeń, który biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami zarówno w rozwiązywaniu problemów teoretycznych, jak i praktycznych ujętych w programie nauczania oraz wynikających z podstawy programowej. Kreatywnie, samodzielnie rozwija własne uzdolnienia i zainteresowania. Proponuje rozwiązania oryginalne, wykraczające poza materiał programowy. Jego wypowiedzi ustne i pisemne są bezbłędne, cechują się dojrzałością myślenia. Nie powiela cudzych poglądów, potrafi krytycznie ustosunkować się do językowej, literackiej i kulturalnej rzeczywistości. Bierze udział w konkursach (literackich, ortograficznych, teatralnych lub innych); osiąga w nich sukcesy w szkole i poza szkołą. Podejmuje działalność literacką lub kulturalną w różnych formach szkolnych. Prezentuje wysoki poziom merytoryczny oraz artystyczny.

OCENA BARDZO DOBRA

I Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) samodzielnie charakteryzuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w tekstach literackich i nieliterackich;
- 2) samodzielnie wyjaśnia dosłowne i ukryte intencje nadawcy;
- 3) wyszukuje wiadomości zawarte w tekście, znajduje informacje wyrażone pośrednio i wykorzystuje je w wypowiedzi np. opisującej lub oceniającej postać fikcyjną bądź rzeczywistą;
- 4) formułuje temat i główną myśl tekstu na poziomie dosłownym i przenośnym; czyta teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, interpretuje je głosowo, zwracając uwagę np. na wyrażane emocje i interpunkcję;
- 5) głośno czyta utwory, wykorzystując umiejętność poprawnej artykulacji i intonacji, aby oddać sens i nastój odczytywanego tekstu; poprawnie akcentuje wyrazy, również te, które w języku polskim mają nietypową akcentuację;
- 6) poprawnie oddziela fakty od opinii w dłuższych tekstach i informacje ważne od drugorzędnych; wskazuje typowe elementy konstrukcyjne i stylistyczne w życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach, listach oficjalnych, dziennikach i pamiętnikach, dedykacjach, podziękowaniach;

7) odczytuje i twórczo wykorzystuje treści zawarte w artykule, instrukcji, przepisie, tabeli, schemacie i notatce, swobodnie posługuje się cytatami; poprawnie odczytuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) samodzielnie i poprawnie opowiada o swoich reakcjach i refleksjach czytelniczych, nazywa je, uzasadnia; ocenia i opisuje utwór, konfrontuje swoje reakcje czytelnicze z reakcjami innych odbiorców, samodzielnie mówi o tematyce czytanego utworu i zauważa jego złożoną problematykę;

2) odnajduje w utworze poetyckim epitet, porównanie, przenośnię, uosobienie, ożywienie, wyrazy dźwiękonaśladowcze, apostrofę, powtórzenia, zdrobnienia, zgrubienia, obrazy poetyckie, anaforę, pytanie retoryczne; objaśnia ich funkcję i znaczenie przenośne;

3) rozpoznaje autora, adresata i bohatera wiersza;

wykorzystuje wiedzę na temat podmiotu lirycznego (w tym zbiorowego), adresata i bohatera wiersza do interpretacji utworu;

4) wyróżnia obrazy poetyckie zawarte w wierszu i potrafi je omówić;

5) rozpoznaje cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe, publicystyczne, informacyjne, reklamowe;

6) płynnie objaśnia funkcję analizowanych elementów świata przedstawionego w utworze epickim: czas i miejsce wydarzeń, narrator (pierwszo- i trzecioosobowy), akcja, fabuła, wątek (główny i poboczny), wydarzenia, punkt kulminacyjny, zwrot akcji, bohater (pozytywny – negatywny, główny, drugoplanowy, epizodyczny, tytułowy, zbiorowy);

7) odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;

8) biegle identyfikuje mit, bajkę, hymn, przypowieść, legendę i nowelę, dziennik, pamiętnik, powieść, szczegółowo omawia ich cechy, swobodnie omawia cechy różnych gatunków powieści (obyczajowej, fantastycznonaukowej, fantasy, historycznej, przygodowej) i potrafi odnieść je do lektur;

9) objaśnia morał bajki i potrafi go zinterpretować, odczytuje dosłowne i symboliczne przesłanie przypowieści;

10) płynnie operuje pojęciami: wers, zwrotka, rym (dokładny – niedokładny, układ rymów), refren, liczba sylab w wersie, samodzielnie omawia funkcję tych elementów w wierszu; rozpoznaje wiersz biały;

11) wyodrębnia słuchowisko, plakat społeczny, przedstawienie, film, program telewizyjny (informacyjny, rozrywkowy, publicystyczny, edukacyjny) spośród innych przekazów i tekstów kultury; interpretuje je na poziomie dosłownym i przenośnym;

12) swobodnie używa pojęć z zakresu teatru, filmu i radia, m.in. gra aktorska, rola, reżyser, scenariusz, scenarzysta, scenografia, scenograf, adaptacja (filmowa, muzyczna, radiowa, teatralna), ekranizacja, kadr, ujęcie (i jego rodzaje), antrakt, słuchowisko, efekty specjalne, montaż; wyróżnia wśród przekazów audiowizualnych słuchowiska i różne gatunki filmowe, swobodnie wskazuje

cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego), omawia różnice między tekstem literackim a jego adaptacją;

13) świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży, potrafi samodzielnie wybrać spośród nich wartościową i interesującą dla niego ofertę, a także wyrazić przemyślaną opinię na ich temat; charakteryzuje komiks jako tekst kultury, płynnie wskazuje charakterystyczne dla niego cechy; charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich doświadczenia i postawy odnoszące się do różnych wartości, konfrontuje sytuację bohaterów z własnymi doświadczeniami i doświadczeniami innych bohaterów literackich;

14) rozumie i wyjaśnia pojęcie fikcji literackiej - prawdopodobnej i fantastycznej, sprawnie odszukuje i objaśnia w utworze elementy realistyczne i fantastyczne;

15) samodzielnie i poprawnie odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym) i przenośnym, poprawnie wyszukuje informacje wyrażone wprost i pośrednio.

II Kształcenie językowe.

Uczeń sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie:

1) słownictwa – dba o poprawność słownikową tworzonych wypowiedzi, samodzielnie i swobodnie dobiera zdrobnienia, zgrubienia, synonimy, antonimy, wyrazy wieloznaczne, frazeologizmy, słownictwo wartościujące i opisujące, wzbogacając tekst w zależności od formy wypowiedzi i sytuacji komunikacyjnej;

2) składni – samodzielnie rozpoznaje różne typy zdań pojedynczych, zdania złożone współrzędnie i podrzędnie, równoważniki zdań; wskazuje podmiot (gramatyczny – wyrażony różnymi częściami mowy, a także domyślny, logiczny), orzeczenie, (czasownikowe i imienne); wskazuje zdania bezpodmiotowe, swobodnie rozpoznaje w zdaniach pozostałe części zdania: przydawkę, dopełnienie i okolicznik; tworzy ciekawe pod względem składniowym wypowiedzi; stosuje się do zasad poprawności logiczno-składniowej; wzbogaca zdania, dodając przydawki, dopełnienia i okoliczniki; swobodnie odszukuje w zdaniu związki wyrazowe wskazuje w nich wyraz nadrzędny (określający), podrzędny (określany); znajduje wyrazy pozostające poza związkami zdania, wyrazy równorzędne (szereg); odszukuje w zdaniach związki główne i związki poboczne, grupę podmiotu i grupę orzeczenia; dba o poprawne łączenie wyrazów w związki zwraca uwagę na interpunkcję wypowiedzi złożonych; bezbłędnie sporządza wykresy prostych i rozbudowanych zdań pojedynczych;

3) fleksji – rozpoznaje i swobodnie stosuje w wypowiedziach w poprawnych formach odmienne i nieodmienne części mowy; bezbłędnie określa formę odmiennych części mowy, w tym poprawnie rozpoznaje i odmienia rzeczowniki o typowej i nietypowej odmianie (własne, pospolite, konkretne, abstrakcyjne), czasowniki poprawnie określając takie formy jak: osoba, liczba, czas, rodzaj, tryb, strona, aspekt; wskazuje czasowniki przechodnie i nieprzechodnie; bezbłędnie rozpoznaje formy

nieosobowe czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na -no, -to), swobodnie przekształca czasowniki w różnych formach; bezbłędnie rozpoznaje przysłówki odprzymiotnikowe oraz niepochozące od przymiotnika i stopniuje je, nazywając rodzaj stopniowania; rozpoznaje typy liczebników, zaimków, zastępuje rzeczowniki, przymiotniki, przysłówki i liczebniki odpowiednimi zaimkami; bezbłędnie wskazuje przyimek (i wyrażenie przyimkowe), partykułę, wykrzyknik, spójnik, rozumie ich funkcję i swobodnie podaje ich przykłady, poprawnie zapisuje przyimki złożone, swobodnie stosuje krótsze i dłuższe formy zaimków; wykorzystuje wiedzę o obocznościach w odmianie wyrazów do pisowni poprawnej pod względem ortograficznym, bezbłędnie wskazuje i wyjaśnia oboczności, wskazuje temat główny i tematy oboczne oraz oboczności spółgłoskowe i samogłoskowe;

4) fonetyki – biegle posługuje się wiadomościami z zakresu fonetyki i wykorzystuje je w poprawnym zapisie wyrazów, stosuje w praktyce wszystkie poznane zasady akcentowania wyrazów.

III Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) uczestniczy w rozmowie na zadany temat, stosuje sygnały konstrukcyjne wzmacniające więź między uczestnikami dialogu;
- 2) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią do danej formy gatunkowej kompozycję i układ graficzny; rozumie rolę akapitów w tworzeniu całości myślowej wypowiedzi;
- 3) dokonuje selekcji informacji;
- 4) zna zasady budowania akapitów;
- 5) wygłasza ciekawe, przekonujące, logiczne przemówienie, dbając o dobór najważniejszych argumentów, środków stylistycznych;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) uzasadnia własne zdanie w rozmowie, stosuje się do reguł grzecznościowych, świadomie używa odpowiednich konstrukcji składniowych (np. trybu przypuszczającego lub zdań pytających) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem, a także w różnorodnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych, sprawnie buduje i podtrzymuje kontakt ze słuchaczem, stosując apostrofy, wypowiedzi nacechowane emocjonalnie, wykrzyknienia itd.
- 2) płynnie dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji (np. oficjalnej i nieoficjalnej), świadomie dobiera różne typy wypowiedzeń prostych i rozwiniętych;
- 3) w rozmowie związanej z lekturą, filmem czy codziennymi sytuacjami posługuje się poprawnym językiem, stosuje bogate słownictwo oraz frazeologizmy i przysłowia związane z omawianą tematyką; w sposób przemyślany i uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, obraz, ilustrację, plakat, stosując bogate i właściwe tematowi słownictwo oraz służące

do formułowania ocen, opinii, emocji;

4) interpretuje przenośne treści utworów poetyckich przewidzianych w programie nauczania; swobodnie dobiera i stosuje w swoich wypowiedziach wyrazy bliskoznaczne i przeciwstawne oraz poprawne związki wyrazowe;

5) składa pomysłowe życzenia, podziękowanie, tworzy precyzyjną wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry;

6) komponuje poprawne pod względem ortograficznym, interpunkcyjnym, fleksyjnym, składniowym wypowiedzi o przejrzystej, logicznej kompozycji z uwzględnieniem akapitów, płynnie stosuje wszystkie poznane reguły ortograficzne, zna i stosuje wyjątki od nich;

7) odróżnia nazwy własne od pospolitych i bezbłędnie stosuje zasady dotyczące pisowni wielką literą;

8) bezbłędnie wymienia spójniki, przed którymi stawia się przecinek / nie stawia się przecinka, nawykowo stosuje tę wiedzę w praktyce, poprawnie oddziela przecinkiem zdania składowe w zdaniu złożonym (również o skomplikowanej budowie);

9) zna zasady zapisu przymiotników złożonych, stosuje się do nich;

10) pisze bezbłędnie pod względem kompozycyjnym i treściowym list oficjalny i nieoficjalny, ramowy i szczegółowy plan wypowiedzi, ogłoszenie, zaproszenie, instrukcję, przepis kulinarny, streszczenie, wywiad, kartkę z dziennika i pamiętnika, notatkę (w różnych formach) i streszczenie, pomysłowe życzenia, dedykację, podziękowanie, sprawozdanie (z filmu, spektaklu, wydarzenia), relację, scenariusz filmowy; dba o ciekawą formę swojego tekstu i/lub rzetelność zawartych w nim informacji;

11) układa rozbudowane fabularnie, pomysłowe, wyczerpujące, poprawnie skomponowane opowiadanie odtwórcze/twórcze, list i dziennik z perspektywy bohatera, precyzyjnie streszcza przeczytane utwory literackie, zachowując porządek chronologiczny i uwzględniając hierarchie wydarzeń; redaguje opis przeżyć;

12) pisze poprawny, przemyślany, logicznie zbudowany tekst argumentacyjny;

13) sporządza samodzielną, wnikliwą charakterystykę postaci rzeczywistej i bohatera literackiego; w wypowiedziach pisemnych konsekwentnie stosuje akapity jako znak logicznego wyodrębnienia fragmentów wypowiedzi (m.in. wstęp, rozwinięcie, zakończenie);

14) tworzy szczegółowy, dobrze skomponowany opis obrazu, rzeźby i plakatu, stosując właściwe danej dziedzinie sztuki nazewnictwo i słownictwo opisujące oraz służące do formułowania ocen i opinii, emocji;

15) sporządza poprawny, bogaty leksykalnie opis przeżyć wewnętrznych;

16) sprawnie wyszukuje i samodzielnie dobiera cytaty, zapisuje je w cudzysłowie, dba o wierny zapis cytatu, płynnie wprowadza cytat do własnego tekstu;

IV Samokształcenie. Uczeń:

- 1) doskonalą ciche i głośne czytanie;
- 2) wybiera informacje wyrażone pośrednio w różnych źródłach, np. czasopiśmie, stronach internetowych; konfrontuje je z innymi źródłami;
- 3) świadomie używa słowników: ortograficznego, języka polskiego, wyrazów obcych, wyrazów bliskoznacznych, poprawnej polszczyzny, frazeologicznego, bohaterów literackich i innych słowników i encyklopedii dla wzbogacenia warstwy językowej tekstu oraz jego treści;
- 4) rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do rozwijania własnych zainteresowań;
- 5) systematycznie rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;
- 6) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych (papierowych oraz on-line), korzysta z nich z własnej inicjatywy.

OCENA DOBRA

I Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) identyfikuje i krótko charakteryzuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w tekstach literackich rozpoznaje dosłowne i ukryte intencje nadawcy;
- 2) przytacza informacje zawarte w tekście, wyszukuje w wypowiedzi informacje wyrażone pośrednio;
- 3) oddziela informacje ważne od drugorzędnych, fakt od opinii; formułuje temat i główną myśl na poziomie dosłownym, z niewielką pomocą nauczyciela omawia je na poziomie przenośnym;
- 4) czyta teksty płynnie i poprawnie pod względem artykulacyjnym, stara się je interpretować głosowo;
- 5) wskazuje typowe elementy konstrukcyjne i stylistyczne w zaproszeniach, życzeniach, ogłoszeniach, instrukcjach, przepisach, listach (w tym oficjalnych), dziennikach, pamiętnikach, relacjach, dedykacjach, podziękowaniach;
- 6) wybiera i wykorzystuje informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu, cytatów; wskazuje przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi oraz samodzielnie tłumaczy przenośne znaczenie wybranych wyrazów, związków wyrazów w wypowiedzi.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) nazywa i uzasadnia swoje reakcje czytelnicze, określa tematykę i problematykę utworu;
- 2) odnajduje w utworze poetyckim epitet, porównanie, przenośnię, uosobienie, ożywienie, wyrazy dźwiękonaśladowcze, apostrofę, powtórzenia, zdrobnienia, zgrubienia, obrazy poetyckie, anaforę, pytanie retoryczne, przeważnie objaśnia ich znaczenie;

3) rozpoznaje autora, adresata i bohatera wiersza, opisuje cechy podmiotu lirycznego (w tym zbiorowego);

4) wskazuje cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe, rozpoznaje tekst publicystyczny informacyjny, reklamowy i rozumie ich funkcje;

5) analizuje elementy świata przedstawionego w utworze epickim, takie jak: czas i miejsce wydarzeń, akcja, fabuła, wątek (główny i poboczny), wydarzenia, punkt kulminacyjny, bohater (pozytywny – negatywny, główny, drugoplanowy, epizodyczny, tytułowy), rozumie rolę osoby mówiącej w tekście prozatorskim, rozpoznaje narratora pierwszo- i trzecioosobowego i określa jego cechy;

6) odróżnia dialog od monologu, rozumie ich funkcje w utworze;

7) identyfikuje mit, bajkę, hymn, przypowieść, legendę i nowelę, dziennik, pamiętnik, powieść, wskazuje ich cechy, zna gatunki powieści (obyczajowa, fantastycznonaukowa, fantasy, historyczna, przygodowa), podaje ich cechy, przyporządkowuje je do konkretnych utworów;

8) przytacza i parafrazuje morał bajki, odczytuje przesłanie przypowieści;

9) rozumie podstawową funkcję wersu, zwrotki, rymu (dokładny – niedokładny), refrenu, liczby sylab w wersie, samodzielnie wskazuje w wierszu wyżej wymienione elementy;

10) rozpoznaje wiersz biały;

11) wyodrębnia słuchowisko, plakat społeczny, przedstawienie i film spośród innych przekazów i tekstów kultury, interpretuje je na poziomie dosłownym i z niewielką pomocą nauczyciela - na poziomie przenośnym;

12) odczytuje komiks i podaje jego cechy;

13) używa pojęć: gra aktorska, reżyser, adaptacja, antrakt, scenografia, ekranizacja, kadr, ujęcie, efekty specjalne, audycja, a także zna odmiany filmu, wyodrębnia elementy dzieła filmowego i telewizyjnego, odróżnia różne gatunki filmowe, wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego), omawia różnice między tekstem literackim a jego adaptacją;

14) świadomie i z uwagą odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży, wyraża i uzasadnia opinię na ich temat;

charakteryzuje komiks jako tekst kultury, wskazuje typowe dla niego cechy;

charakteryzuje i ocenia bohaterów oraz ich postawy a także doświadczenia, odnosi je do własnych przeżyć;

15) rozumie i wyjaśnia pojęcie fikcji literackiej, odszukuje w utworze elementy prawdziwe, prawdopodobne (realistyczne) i fantastyczne; odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym), a z niewielką pomocą na poziomie przenośnym, wyszukuje informacje wyrażone wprost i pośrednio.

II Kształcenie językowe.

Uczeń sprawnie stosuje wiedzę językową w zakresie:

- 1) słownictwa – wzbogaca tworzony tekst np. zdrobieniami, zgrubieniami, synonimami, przeciwstawnymi (antonimami), wieloznacznymi; w wypowiedziach operuje związkami frazeologicznymi, przysłowiami, słownictwem wartościującym i opisującym;
- 2) składni – rozpoznaje i stosuje różnorodne typy zdań: pojedynczych i złożonych oraz równoważniki zdań; celowo używa różnych typów wypowiedzi w zależności od sytuacji komunikacyjnej; wskazuje różne typy podmiotów i zdania bezpodmiotowe, odszukuje w zdaniach orzeczenie czasownikowe i imienne; rozpoznaje pozostałe części zdania: przydawkę, dopełnienie, okolicznik i podaje pytania, na które odpowiadają; buduje spójne zdania pojedyncze, w których poprawnie łączy w związki wszystkie wyrazy; wzbogaca zdania, dodając przydawki, dopełnienia i okoliczniki; poprawnie rozpoznaje związki wyrazów w zdaniu i wyrazy pozostające poza związkami zdania, tworzy wykres zdania pojedynczego i odszukuje w zdaniu związki wyrazowe (główny i poboczne), wskazuje w związkach wyrazowych wyraz nadrzędny, podrzędny, wyrazy równorzędne (szereg); rozpoznaje w zdaniach związek główny i związki poboczne, grupę podmiotu i grupę orzeczenia; stosuje się do zasad poprawnej interpunkcji; rozpoznaje zdanie złożone współrzędnie i podrzędnie; sporządza wykres zdania złożonego;
- 3) fleksji – rozpoznaje i najczęściej poprawnie odmienia rzeczowniki o typowej i nietypowej odmianie znane z lekcji; rozpoznaje i poprawnie odmienia czasowniki, określając ich formy gramatyczne; rozumie konstrukcje strony czynnej, biernej, zwrotnej; rozpoznaje czasowniki nieprzechodnie; przekształca czasowniki w różnych formach (strona, aspekt, tryb); wskazuje formy nieosobowe czasownika ; rozpoznaje, odmienia i stopniuje przymiotniki, wskazując sposób stopniowania; rozpoznaje i odmienia liczebniki; podaje typy liczebników; poprawnie wskazuje zaimki w tekście, nazywa ich rodzaje i określa formę, a także wyjaśnia funkcję; stosuje zaimki w celu uniknięcia powtórzeń, poprawnie używa krótszych i dłuższych form zaimków; wskazuje przyimek (i wyrażenie przyimkowe), partykułę, wykrzyknik, spójnik, rozumie ich funkcję i podaje przykłady, poprawnie zapisuje większość przyimków złożonych; używa odmiennych części mowy w poprawnych formach; oddziela temat od końcówki, wskazuje i wyjaśnia oboczności; wyróżnia temat główny i tematy oboczne oraz oboczności samogłoskowe, spółgłoskowe;
- 4) fonetyki – stosuje wiadomości z zakresu podziału wyrazów na litery, głoski i sylaby, a także różnic między pisownią a wymową w poprawnym ich zapisie; bezbłędnie dzieli głoski na ustne, nosowe, twarde, miękkie, dźwięczne i bezdźwięczne; dzieli na głoski wyrazy ze spółgłoskami miękkimi, zna i stosuje reguły akcentowania wyrazów w języku polskim.

III Tworzenie wypowiedzi.

3. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) uczestniczy w rozmowie na zadany temat, wydziela jej części;
- 2) tworzy logiczną, semantycznie pełną i uporządkowaną wypowiedź, stosując odpowiednią

do danej formy gatunkowej kompozycję i właściwy układ graficzny;

3) dokonuje selekcji informacji;

4) zna zasady budowania akapitów;

5) wygłasza przygotowane wcześniej przemówienie, dbając o dobór argumentów, środków stylistycznych;

4. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) przedstawia własne, logiczne zdanie w rozmowie, stosując się do reguł grzecznościowych, używa odpowiednich konstrukcji składniowych (np. trybu przypuszczającego lub zdań pytających) podczas rozmowy z osobą dorosłą i rówieśnikiem, a także w różnych sytuacjach oficjalnych i nieoficjalnych, buduje kontakt ze słuchaczem;

2) dostosowuje wypowiedź do adresata i sytuacji (np. oficjalnej i nieoficjalnej), świadomie dobiera różne typy wypowiedzi prostych i rozwiniętych, wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące, świadomie dobiera intonację zdaniową;

3) formułuje przemyślane pytania otwarte i zamknięte, udziela odpowiedzi w formie krótkiej, sensownej wypowiedzi;

4) gromadzi wyrazy określające i nazywające, np. cechy wyglądu i charakteru;

5) wypowiada się logicznie i w sposób uporządkowany na tematy związane z otaczającą rzeczywistością, lekturą, tekstem poetyckim, filmem itp.: opowiada zdarzenia w porządku chronologicznym, poprawnie streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe;

6) uczestniczy w rozmowie o lekturze, filmie czy codziennych sytuacjach;

7) w sposób logiczny i uporządkowany opisuje przedmiot, miejsce, krajobraz, postać, zwierzę, przedmiot, przeżycia, obraz, ilustrację, plakat, stosując właściwe tematowi słownictwo, jak i słownictwo służące do formułowania ocen, opinii, emocji oraz słownictwo opisujące;

8) składa życzenia, tworzy wypowiedź o cechach instrukcji;

9) dobiera i stosuje w swoich wypowiedziach wyrazy bliskoznaczne (synonimy) i przeciwstawne (antonimy) oraz poprawne związki wyrazowe;

10) poprawnie zapisuje głoski miękkie, zna i stosuje poznane zasady ortografii dotyczące pisowni ó-u, rz-ż, ch-h, cząstki -by z czasownikami;

11) zna i stosuje najczęstsze wyjątki od poznanych reguł ortograficznych;

12) odróżnia nazwy własne od pospolitych i stosuje zasady dotyczące pisowni wielką literą;

13) wymienia spójniki, przed którymi stawia się przecinek / nie stawia się przecinka, stosuje tę wiedzę w praktyce, oddziela przecinkiem zdania składowe w zdaniu złożonym;

14) układa spójne, uporządkowane pod względem chronologicznym poprawnie skomponowane opowiadanie odtwórcze/twórcze, stara się, aby było wierne utworowi / pomysłowe, streszcza utwory fabularne, świadomie wykorzystuje wyrazy określające następstwo czasowe, zwłaszcza

przysłówki, przyimki i wyrażenia przyimkowe; opowiada z perspektywy świadka i uczestnika zdarzeń;

15) pisze poprawnie: tekst argumentacyjny, charakterystykę postaci rzeczywistej i bohatera literackiego, opis przeżyć wewnętrznych;

16) w sposób uporządkowany opisuje obraz, ilustrację, plakat, rzeźbę, stosując słownictwo opisujące oraz służące do formułowania ocen i opinii, emocji;

IV Samokształcenie. Uczeń:

1) sprawdza pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym, wybiera informacje z różnych źródeł, np. czasopism, stron internetowych; korzysta w razie potrzeby ze słownika języka polskiego, słownika wyrazów obcych, słownika frazeologicznego; samodzielnie korzysta ze słowników wyrazów bliskoznacznych, poprawnej polszczyzny, encyklopedii;

2) potrafi znaleźć informacje w słowniku bohaterów literackich i innych słownikach; rozwija umiejętności efektywnego posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do znalezienia potrzebnych mu informacji;

3) rozwija umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;

OCENA DOSTATECZNA

I Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w tekstach literackich i użytkowych;

2) rozpoznaje intencje nadawcy;

3) przytacza informacje z odpowiednich fragmentów przeczytanego tekstu, zwłaszcza w jego dosłownej warstwie i wyrażone wprost;

4) określa temat i główną myśl tekstu na poziomie dosłownym;

5) oddziela fakty od opinii w prostych tekstach;

6) rozpoznaje cechy życzeń, ogłoszenia, instrukcji, przepisu, dedykacji, podziękowania, listu

7) wybiera potrzebne informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu, wyszukuje cytaty na zadany temat i poprawnie je zapisuje.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) nazywa swoje reakcje czytelnicze, formułuje temat czytanego utworu i próbuje określić jego problematykę;

2) nazywa zabiegi stylistyczne w utworach literackich (epitet, porównanie, przenośnię, uosobienie, ożywienie, wyrazy dźwiękonaśladowcze, apostrofę, powtórzenia, zdrobnienia, zgrubienia, obrazy poetyckie, anaforę, pytanie retoryczne);

3) z niewielką pomocą nauczyciela odróżnia autora, adresata i bohatera wiersza

w analizowanym tekście;

- 4) dostrzega cechy wyróżniające teksty artystyczne (poetyckie i prozatorskie) oraz użytkowe; rozpoznaje tekst publicystyczny, informacyjny, reklamowy;
- 5) określa i nazywa elementy świata przedstawionego w poznanym na lekcji utworze epickim, takie jak: czas i miejsce wydarzeń, wątek (główny i poboczny), akcja, fabuła, wydarzenia, punkt kulminacyjny, bohater (pozytywny – negatywny, główny, drugoplanowy), rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator), rozpoznaje narratora pierwszo- i trzecioosobowego;
- 6) wskazuje w poznanym na lekcji utworze cechy mitu, bajki, hymnu, przypowieści i noweli, legendy, dziennika, pamiętnika, powieści; wymienia gatunki powieści i podaje jej cechy;
- 7) odróżnia dialog od monologu, wskazuje je w utworze;
- 8) cytuje morał bajki i wyjaśnia dosłowny sens przypowieści;
- 9) rozpoznaje w utworach wierszowanych elementy rytmu: wers, zwrotkę, rym (dokładny – niedokładny), refren, liczba sylab w wersie;
- 10) rozpoznaje wiersz biały;
- 11) wyodrębnia słuchowisko, plakat społeczny, przedstawienie, film, program telewizyjny (np. rozrywkowy, informacyjny, edukacyjny) spośród innych przekazów i tekstów kultury, odczytuje je na poziomie dosłownym;
- 12) odczytuje komiks i wymienia jego cechy;
- 13) zna pojęcia związane z teatrem i filmem, wskazuje cechy charakterystyczne przekazów audiowizualnych (filmu, programu informacyjnego, programu rozrywkowego), wskazuje różnice fabularne między tekstem literackim a jego adaptacją;
- 14) odbiera filmy, koncerty, spektakle, programy radiowe i telewizyjne, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży, wskazuje wśród nich te, które mu się podobają;
- 15) rozumie i wyjaśnia pojęcie fikcji literackiej, potrafi odszukać w utworze elementy prawdziwe, prawdopodobne (realistyczne) i fantastyczne;
- 16) odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym) i typowych – na poziomie symbolicznym.

II Kształcenie językowe

Stosuje wiedzę językową w zakresie:

- 1) słownictwa – wykorzystuje zdrobnienia, wyrazy wieloznaczne, bliskoznaczne (synonimy) i przeciwstawne (antonimy) w tworzonym tekście, tworzy poprawne związki wyrazowe, wyjaśnia znaczenie znanych związków frazeologicznych, przysłów, odróżnia słownictwo wartościujące i opisujące;
- 2) składni – konstruuje typowe i proste zdania pojedyncze nierozwinięte i rozwinięte i rozpoznaje je na typowych przykładach; konstruuje wypowiedzenia złożone współrzędnie, podrzędnie i równoważniki zdań, używa różnych typów wypowiedzeń; wskazuje podmiot (np.

wyrażony rzeczownikiem, zaimkiem, podmiot domyślny) i orzeczenie czasownikowe i imienne; podaje przykłady zdań, w których podmiot jest wyrażony inną częścią mowy; rozpoznaje zdanie bezpodmiotowe; potrafi nazwać drugorzędne części zdania: przydawkę, dopełnienie, okolicznik i podaje pytania, na które odpowiadają; łączy w związki wyrazowe wyrazy w zdaniu; rozpoznaje określenia rzeczownika i czasownika; konstruuje wykres krótkiego, prostego zdania pojedynczego; wyjaśnia pojęcia związek wyrazowy, wyraz nadrzędny, wyraz podrzędny, grupa podmiotu, grupa orzeczenia, wskazuje je na typowych, prostych przykładach, sporządza wykres typowego zdania złożonego;

3) fleksji – rozpoznaje i odmienia typowe rzeczowniki własne i pospolite, a także niektóre rzeczowniki o nietypowej odmianie, czasowniki, przymiotniki; rozpoznaje i z reguły poprawnie odmienia liczebniki, zaimki, określa formę czasownika: osobę, liczbę, tryb, rodzaj, czas, tryb, aspekt; z niewielką pomocą nauczyciela przekształca czasowniki: w stronie czynnej, biernej, zwrotnej, w różnych trybach, aspektach; rozpoznaje i nazywa na typowych przykładach typy liczebników; podaje przykłady różnych typów zaimków i wyjaśnia ich funkcję; oddziela temat od końcówki w rzeczownikach znanych z lekcji, wskazuje oboczności w typowych wyrazach odmiennych; odmienia i stopniuje przymiotniki, nazywa rodzaje stopniowania; rozpoznaje przysłówki i stopniuje je, nazywając rodzaj stopniowania; podaje przykłady przysłówek odprzymiotnikowych i niepochozących od przymiotnika; rozpoznaje typowe przymyki (i wyrażenia przymkowe), używa przymków do określenia relacji czasowych i przestrzennych; na ogół poprawnie zapisuje czasowniki z cząstką -by; rozpoznaje nieosobowe formy czasownika (bezokolicznik, formy zakończone na -no, -to); stosuje wykrzykniki i partykuły; rozpoznaje najczęstsze zaimki i spójniki w tekście; poprawnie odmienia omówione na lekcji wyrazy o nietypowej odmianie;

4) fonetyki – zna alfabet, wyjaśnia różnicę między głoską a literą, dzieli wyrazy na głoski, litery i sylaby; dzieli głoski na twarde i miękkie, dźwięczne i bezdźwięczne, ustne i nosowe i potrafi je nazywać; wykorzystuje wiedzę na temat rozbieżności między mową a pismem do poprawnego zapisywania wyrazów; zna podstawowe reguły akcentowania wyrazów w języku polskim i stara się je poprawnie stosować;

III Tworzenie wypowiedzi.

3. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) uczestniczy w rozmowie na zadany temat;
- 2) tworzy logiczną wypowiedź.

4. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) stosuje wielką literę na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na jego końcu, stosuje podstawowe reguły interpunkcyjne dotyczące użycia przecinka (np. przy wymienianiu, przed niektórymi spójnikami, przecinek w zdaniu złożonym), dwukropka, myślnika

(również w zapisie dialogu), nawiasu; próbuje stosować w zdaniu średnik, bezbłędnie dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu, stosuje cudzysłów;

2) poprawnie zapisuje głoski miękkie, zna i stosuje podstawowe zasady ortografii dotyczące pisowni ó–u, rz–ż, ch–h, pisowni cząstki -by z czasownikami;

3) odróżnia nazwy własne od pospolitych i potrafi zastosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą;

4) potrafi wymienić spójniki, przed którymi stawia się przecinek / nie stawia się przecinka, stara się stosować tę wiedzę w praktyce, często poprawnie oddziela przecinkiem zdania składowe w zdaniu złożonym;

5) zna zasady dotyczące pisowni przymiotników złożonych;

6) zna i stosuje większość podstawowych zasad układu graficznego oraz zapisuje uwzględniając je w takich formach, jak: list, kilkudzaniowy wywiad, plan wypowiedzi ramowy i szczegółowy (z pomocą nauczyciela), ogłoszenie, zaproszenie, instrukcja, przepis kulinarny, kartka z dziennika/pamiętnika, notatka biograficzna (np. w tabeli), streszczenie, sprawozdanie, ogłoszenie, zaproszenie, instrukcja, proste, krótkie streszczenie, sprawozdanie (z pomocą nauczyciela), życzenia, podziękowanie, dedykacja;

7) układa opowiadanie odtwórcze i twórcze, zachowując właściwą kolejność zdarzeń; pisze krótki, logiczny tekst argumentacyjny;

8) sporządza schematyczną charakterystykę postaci rzeczywistej i bohatera literackiego, pisze opis przeżyć z wykorzystaniem słownictwa z lekcji;

9) tworzy na ogół poprawny opis obrazu, rzeźby i plakatu, stosując słownictwo określające umiejscowienie w przestrzeni, ich wygląd (kolor, kształt itp.);

10) wyszukuje cytaty i zapisuje je w cudzysłowie, potrafi wprowadzić je w tekst;

11) dobiera argumenty i przykłady do tezy, rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji.

IV Samokształcenie. Uczeń:

1) sprawdza pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym, korzysta ze słownika języka polskiego, słownika wyrazów obcych, potrafi znaleźć hasło w słowniku frazeologicznym, potrafi wybrać odpowiednie informacje ze słownika wyrazów bliskoznacznych, słownika poprawnej polszczyzny, encyklopedii;

2) rozwija umiejętności posługiwania się technologią informacyjną oraz zasobami internetowymi i wykorzystuje te umiejętności do swoich potrzeb;

3) stara się rozwijać umiejętność krytycznej oceny pozyskanych informacji;

4) zna i stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

I Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) identyfikuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi w prostych tekstach literackich i użytkowych;
- 2) rozpoznaje proste intencje nadawcy, np. pytanie, prośbę, zachętę, odmowę, przeprosiny, zaproszenie;
- 3) wskazuje najważniejsze informacje w odpowiednich fragmentach przeczytanego tekstu, zwłaszcza w jego dosłownej warstwie i wyrażone wprost;
- 4) rozumie ogólny sens czytanych utworów;
- 5) rozpoznaje życzenia, ogłoszenie, instrukcję, przepis, list, dedykację;
- 6) wybiera najważniejsze informacje z instrukcji, tabeli, notatki, schematu, potrafi odszukać i poprawnie przepisać cytaty na zadany temat.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) krótko mówi o swoich reakcjach czytelnicznych i temacie utworu;
- 2) dostrzega zabiegi stylistyczne w znanych mu z lekcji utworach literackich; z pomocą nauczyciela wskazuje w znanych mu z lekcji utworach typowe przykłady następujących środków poetyckich: epitet, porównanie, przenośnia, uosobienie, ożywienie, wyrazy dźwiękonaśladowcze, apostrofa, powtórzenie, zdrobnienie, zgrubienie, anafora, pytanie retoryczne, i podaje ich przykłady;
- 3) zna i wyjaśnia pojęcia podmiot liryczny, autor, adresat wiersza i bohater wiersza odróżnia teksty użytkowe od literackich, z pomocą nauczyciela rozpoznaje tekst publicystyczny, informacyjny, reklamowy;
- 4) odróżnia utwory pisane wierszem i prozą, stosuje terminy wiersz, proza; krótko i na ogół trafnie określa wybrane elementy świata przedstawionego w utworze epickim omówionym na lekcji, takie jak: czas i miejsce wydarzeń, akcja, wątek główny, fabuła, wydarzenia, bohater (pozytywny – negatywny), z pomocą nauczyciela określa wątki poboczne utworu i punkt kulminacyjny;
- 5) rozumie rolę osoby mówiącej w tekście (narrator);
- 6) odróżnia dialog od monologu;
- 7) rozpoznaje na znanych z lekcji tekstach mit, bajkę, hymn, legendę, przypowieść i nowelę, dziennik, pamiętnik, powieść, podaje ich główne cechy, nazywa rodzaj omówionej na lekcji powieści;
- 8) zna pojęcie morału, wyjaśnia go z pomocą nauczyciela;
- 9) zna pojęcia: wers, zwrotka, rym, refren, liczba sylab w wersie, wskazuje je w wierszach znanych z lekcji;
- 10) odczytuje treść komiksu;
- 11) wymienia tytuły filmów, seriali, spektakli, programów radiowych i telewizyjnych, wysłuchane koncerty, zwłaszcza adresowane do dzieci i młodzieży;

12) rozumie pojęcie fikcji literackiej, potrafi (z reguły poprawnie) odszukać w utworze poznanym na lekcji elementy prawdziwe, prawdopodobne (realistyczne) i fantastyczne;

13) odczytuje sens utworów na poziomie semantycznym (dosłownym), a z pomocą nauczyciela na poziomie symbolicznym.

II Kształcenie językowe.

Stosuje wiedzę językową w zakresie:

- 1) słownictwa – np. rozpoznaje zdrobnienia, potrafi dobrać parami wyrazy bliskoznaczne i antonimy, stara się tworzyć poprawne związki wyrazowe, podaje przykłady wyrazów wieloznacznych, związków frazeologicznych, przysłów;
- 2) składni – wymienia rodzaje zdań: pojedyncze oznajmujące, rozkazujące, pytające, zdania złożone; konstruuje poprawne zdania pojedyncze; stosuje wielkie litery na początku wypowiedzenia i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu; rozróżnia zdania pojedyncze, złożone i równoważnik zdania; wskazuje podmiot (wyrażony rzeczownikiem) i orzeczenie (czasownikowe) w typowym zdaniu; wie, że podmiot można wyrazić różnymi częściami mowy; odszukuje orzeczenie imienne w zdaniach znanych z lekcji; wymienia pozostałe części zdania: przydawka, dopełnienie, okolicznik, podaje pytania, na które odpowiadają; zna pojęcia związek wyrazowy, wyraz nadrzędny, wyraz podrzędny, grupa podmiotu, grupa orzeczenia; wskazuje w zdaniu wyrazy, które się ze sobą łączą; rozpoznaje określenia rzeczownika i czasownika; z pomocą nauczyciela lub odnosząc się do schematu sporządza wykres zdania pojedynczego; rozpoznaje na przykładach z lekcji zdanie złożone współrzędnie i podrzędnie; sporządza wykres prostego, krótkiego zdania złożonego;
- 3) fleksji – rozpoznaje i odmienia rzeczowniki o typowej odmianie, czasowniki, przymiotniki, liczebniki i wymienia większość ich typów; podaje pytania, na które odpowiadają odmienne i nieodmienne części mowy; podaje przykłady różnych rodzajów liczebników, zaimków, odmienia zaimki; z reguły poprawnie określa czas, osobę, liczbę, rodzaj, tryb czasownika, a z niewielką pomocą nauczyciela aspekt: dokonany, niedokonany, stronę czasownika; wskazuje rzeczowniki własne i pospolite; odmienia i stopniuje przymiotniki; oddziela temat od końcówki w wyrazach znanych z lekcji; stopniuje przysłówki; rozpoznaje formy nieosobowe czasownika; podaje przykłady przyimka, partykuły, spójnika i wykrzyknika;
- 4) fonetyki – zna alfabet, odróżnia głoskę od litery, przy pomocy nauczyciela dzieli głoski na twarde i miękkie, dźwięczne i bezdźwięczne; podaje przykłady głosek ustnych i nosowych, dzieli wyrazy znane z lekcji na głoski, litery i sylaby; zna podstawowe reguły akcentowania wyrazów w języku polskim.

III Tworzenie wypowiedzi.

3. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) uczestniczy w rozmowie na zadany temat.

4. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) odróżnia sytuację oficjalną od nieoficjalnej i potrafi odpowiednio do sytuacji komunikacyjnej skierować prośbę, pytanie, odmowę, wyjaśnienie, zaproszenie; stara się stosować język adekwatny do różnych sytuacji, odróżnia język oficjalny od nieoficjalnego;
- 2) formułuje pytania i udziela prostych pod względem konstrukcyjnym odpowiedzi, stosuje wyrazy o znaczeniu dosłownym;
- 3) mówi na temat, opowiada o zdarzeniach, akcji książki, filmu;
- 4) w kilku zdaniach opisuje obraz, ilustrację, plakat, przedmiot, miejsce, postać, zwierzę; wygłasza z pamięci tekst utworu poetyckiego;
- 5) składa skonwencjonalizowane życzenia, tworzy krótką wypowiedź o cechach instrukcji, np. zasady gry;
- 6) potrafi sformułować prostą tezę i dobrać argument oraz przykład do tezy, krótko uzasadnia swoją opinię.
- 7) stosuje wielką literę na początku i odpowiednie znaki interpunkcyjne na końcu wypowiedzenia, potrafi zastosować dwukropek, przecinek, myślnik (również w zapisie dialogu), cudzysłów, rozumie funkcję średnika, nawiasu i wielokropka w zdaniu;
- 8) dzieli wyrazy na sylaby, przenosi wyraz do następnego wersu, stosuje akapit, oznaczając w nim wstęp, rozwinięcie, zakończenie;
- 9) poprawnie zapisuje głoski miękkie, zna i próbuje stosować podstawowe zasady dotyczące pisowni ó-u, rz-ż, ch-h;
- 10) odróżnia nazwy własne od pospolitych i stara się stosować odpowiednie zasady dotyczące pisowni wielką literą;
- 11) potrafi wymienić niektóre spójniki, przed którymi stawia się przecinek / nie stawia się przecinka, stara się oddzielać przecinkiem zdania składowe w zdaniu złożonym;
- 12) zna podstawowe zasady układu graficznego listu oficjalnego i nieoficjalnego, wywiadu, ramowego i szczegółowego planu wypowiedzi, instrukcji, przepisu kulinarnego, kartki z dziennika, pamiętnika, streszczenia, sprawozdania z wydarzenia; zapisuje je z niewielką pomocą nauczyciela; potrafi zapisać proste życzenia, dedykację, podziękowania, ogłoszenie, zaproszenie;
- 13) pisze krótkie opowiadanie odtwórcze i twórcze, dba o następstwo zdarzeń;
- 14) pisze kilkuzdaniowy tekst o charakterze argumentacyjnym na tematy związane z codziennym życiem;
- 15) sporządza krótką charakterystykę na podstawie planu i słownictwa zgromadzonego na lekcji; próbuje zredagować kilkuzdaniowy opis.

IV Samokształcenie. Uczeń:

- 1) potrafi sprawdzić pisownię wyrazu w słowniku ortograficznym, korzystać ze słownika języka polskiego, słownika wyrazów obcych;

- 2) potrafi odszukać wyrazy w słowniku wyrazów bliskoznacznych, umie z pomocą nauczyciela sprawdzić użycie związków w słowniku poprawnej polszczyzny;
- 3) potrafi znaleźć prostą informację w internecie, stara się wyszukiwać wiarygodne informacje; z pomocą bibliotekarza korzysta z zasobów bibliotecznych, w tym ze słowników specjalnych, np. terminów literackich.

OCENA NIEDOSTATECZNA

Otrzymuje ją uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą. Poziom jego wiadomości i umiejętności objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy VI uniemożliwia osiągnięcie celów polonistycznych. Nawet z pomocą nauczyciela nie potrafi wykonać zadań o niewielkim stopniu trudności. Nie opanował podstawowej wiedzy i umiejętności z zakresu podstawy programowej. Nie wykonuje zadań i poleceń nauczyciela. Zaniedbuje wykonywanie prac domowych. Nie opanował techniki głośnego i cichego czytania. Nie stosuje w wypowiedziach pisemnych zasad ortograficznych. Nie bierze udziału w rozmowach na dany temat. Nie potrafi wyszukać informacji zawartych w tekście.

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO - KLASA VII

Uczniów obowiązują wiadomości i umiejętności nabyte w klasach IV - VI.

(Ocenę wyższą otrzymuje uczeń, który spełnia wszystkie wymagania ocen niższych – pozytywnych).

OCENA CELUJĄCA

Otrzymuje ją uczeń, który kreatywnie, samodzielnie rozwija własne uzdolnienia i zainteresowania. Proponuje rozwiązania oryginalne, wykraczające poza materiał programowy. Jego wypowiedzi ustne i pisemne są bezbłędne, cechują się dojrzałością myślenia. Nie powiela cudzych poglądów, potrafi krytycznie ustosunkować się do językowej, literackiej i kulturalnej rzeczywistości. Bierze udział w konkursach (literackich, ortograficznych, teatralnych lub innych); osiąga w nich sukcesy w szkole i poza szkołą. Podejmuje działalność literacką lub kulturalną w różnych formach szkolnych. Prezentuje wysoki poziom merytoryczny oraz artystyczny.

OCENA BARDZO DOBRA

I Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) bezbłędnie rozpoznaje rodzaje literackie: epikę lirykę i dramat w odniesieniu do utworów omawianych w klasie VII,
- 2) świadomie posługuje się terminami: komedia, fraszka, sonet, pieśń, ballada, tragedia, umiając wymienić

- ich podstawowe cechy oraz wskazuje cechy gatunkowe czytanych utworów literackich,
- 3) bezbłędnie wskazuje elementy dramatu, swobodnie posługując się terminami: akt, scena, didaskalia, monolog, dialog,
 - 4) rozpoznaje w tekście literackim: symbol oraz alegorię i poprawnie określa ich funkcje,
 - 5) zna pojęcie komizmu, rozpoznając jego rodzaje w tekstach oraz określa jego funkcje,
 - 6) samodzielnie określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich,
 - 7) w swoich poprawnych językowo i komunikatywnych wypowiedziach wykorzystuje interpretację utworów literackich, by odwołać się do wartości uniwersalnych związanych z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) prawidłowo wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego,
- 2) poprawnie porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie,
- 3) samodzielnie i twórczo interpretuje dzieła sztuki (obraz),
- 4) dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową,
- 5) rozpoznaje wywiad jako gatunek dziennikarski i właściwie określa jego podstawowe cechy,
- 6) samodzielnie znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych.

II Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) rozumie mechanizm upodobnień fonetycznych, uproszczeń grup spółgłoskowych i utraty dźwięczności w wygłosie, pojmuje wynikające z nich rozbieżności między mową a pismem,
- 2) sprawnie rozpoznaje wyraz podstawowy i wyraz pochodny,
- 3) rozumie pojęcie podstawy słowotwórczej (tematu słowotwórczego),
- 4) poprawnie określa rodzaj formantu i właściwie wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym,
- 5) rozpoznaje rodzinę wyrazów, bezbłędnie łączy wyrazy pokrewne, wskazuje rdzeń,
- 6) zna zasady tworzenia wyrazów złożonych, poprawnie odróżnia ich typy,
- 7) rozpoznaje imiesłowowy, rozumie zasady ich tworzenia i odmiany,
- 8) poprawnie stosuje imiesłowowy równoważnik zdania i rozumie jego funkcje, przekształca go na zdanie złożone i odwrotnie,
- 9) poprawnie odróżnia mowę zależną i niezależną, przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka Uczeń:

- 1) zna typy skrótów i skrótowców i określa ich funkcje w tekście,

2) stosuje sposoby wzbogacania słownictwa.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

1) rozumie, na czym polega grzeczność językowa i zawsze stosuje ją w wypowiedziach.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- 1) wykorzystuje wiedzę o wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych,
- 2) w swoich wypowiedziach poprawnie przytacza cudze wypowiedzi, stosując odpowiednie znaki interpunkcyjne,
- 3) wykorzystuje wiedzę o różnicach w pisowni samogłosek ustnych i nosowych, spółgłosek twardych i miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych,
- 4) zna zasady pisowni wyrazów nieodmiennych i pisowni partykuły „nie” z różnymi częściami mowy i je stosuje.

III Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki Uczeń:

- 1) sprawnie gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi,
- 2) bezbłędnie redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi,
- 3) tworzy poprawną wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami,
- 4) rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych,
- 5) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki,
- 6) przeprowadza prawidłowe wnioskowanie jako element wyводу argumentacyjnego,
- 7) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie.

2. Mówienie i pisanie Uczeń:

- 1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: rozprawka i wywiad,
- 2) poprawnie formułuje pytania do tekstu,
- 3) dokonuje właściwej interpretacji głosowej czytanych i wygłaszanych tekstów.

IV Samokształcenie. Uczeń:

- 1) korzysta z informacji z poszanowaniem praw autorskich,
- 2) samodzielnie i z pomocą nauczyciela rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania,
- 3) uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie,
- 4) rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania komunikatywnych, poprawnych opinii.

OCENA DOBRA

I Kształcenie literackie i kulturowe

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) rozpoznaje rodzaje literackie: epikę lirykę i dramat,
- 2) określa główne cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów i klasyfikuje czytany utwór pod kątem odpowiedniego rodzaju,
- 3) posługuje się terminami: komedia, fraszka, sonet, pieśń, ballada, tragedia, umiając wymienić ich najważniejsze cechy oraz wskazuje cechy gatunkowe czytanych utworów literackich,
- 4) w większości poprawnie wskazuje elementy dramatu,
- 5) posługuje się terminami: akt, scena, didaskalia, monolog, dialog,
- 6) zazwyczaj rozpoznaje w tekście literackim symbol i poprawnie określa jego funkcje,
- 7) zna pojęcie komizmu, rozpoznając jego rodzaje w tekstach oraz określa jego podstawowe funkcje,
- 8) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich,
- 9) w swoich poprawnych językowo i komunikatywnych wypowiedziach wykorzystuje interpretację utworów literackich.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego,
- 2) porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie,
- 3) w większości samodzielnie interpretuje dzieła sztuki (obraz),
- 4) wskazuje różnice między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową,
- 5) rozpoznaje wywiad jako gatunek dziennikarski i właściwie określa jego podstawowe cechy.

II Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) rozumie mechanizm powstawania upodobnień fonetycznych, uproszczeń grup spółgłoskowych i utraty dźwięczności w wygłosie
- 2) wskazuje wyraz podstawowy i wyraz pochodny (w większości przykładów),
- 3) rozumie pojęcie podstawy słowotwórczej (tematu słowotwórczego),
- 4) w wyrazie pochodnym wskazuje temat słowotwórczy i formant,
- 5) właściwie wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym,
- 6) rozpoznaje rodzinę wyrazów, łączy wyrazy pokrewne, wskazuje rdzeń,
- 7) zna zasady tworzenia wyrazów złożonych, odróżnia ich typy,
- 8) rozpoznaje imiesłowy, rozumie zasady ich tworzenia i odmiany (w większości przykładów),

9) odróżnia mowę zależną i niezależną, przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

1) stosuje sposoby wzbogacania słownictwa.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

1) rozumie, na czym polega grzeczność językowa i stosuje ją w wypowiedziach.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

1) zazwyczaj wykorzystuje wiedzę o wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmianowych,

2) stosuje odpowiednie znaki interpunkcyjne,

3) dostrzega różnicę w pisowni samogłosek ustnych i nosowych, spółgłosek twardych i miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych,

4) zna zasady pisowni wyrazów nieodmiennych oraz pisowni partykuły „nie” z różnymi częściami mowy i poprawnie je stosuje.

III Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryczne. Uczeń:

1) gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi,

2) tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami,

3) stosuje akapity jako spójne całości myślowe w tworzeniu wypowiedzi pisemnych,

4) odróżnia przykład od argumentu,

5) przeprowadza wnioskowanie jako element wyводу argumentacyjnego,

6) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, uzasadniając własne zdanie.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) tworzy zazwyczaj spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: rozprawka i wywiad,

2) formułuje pytania do tekstu,

3) stara się właściwie interpretować głosowo czytane i wygłaszane teksty.

IV Samokształcenie Uczeń:

1) korzysta z informacji z poszanowaniem praw autorskich,

2) samodzielnie i z pomocą nauczyciela rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania,

3) uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie,

4) rozwija umiejętność formułowania komunikatywnych, poprawnych opinii.

OCENA DOSTATECZNA

I Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie literackie i kulturowe. Uczeń:

- 1) zazwyczaj rozpoznaje rodzaje literackie: epikę lirykę i dramat,
- 2) określa niektóre cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów i klasyfikuje czytany utwór pod kątem odpowiedniego rodzaju,
- 3) zwykle poprawnie posługuje się terminami: komedia, fraszka, sonet, pieśń, ballada, tragedia, umiając wymienić ich podstawowe cechy,
- 4) wskazuje elementy dramatu, zna terminy: akt, scena, monolog, dialog,
- 5) rozpoznaje w tekście literackim symbol,
- 6) zna pojęcie komizmu,
- 7) z pomocą nauczyciela określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich,
- 8) w swoich wypowiedziach wykorzystuje interpretację utworów literackich.

2. Odbiór tekstów kultury.

Uczeń:

- 1) w większości przypadków poprawnie wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego,
- 2) stara się samodzielnie interpretuje dzieła sztuki (obraz),
- 3) dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową,
- 4) zazwyczaj rozpoznaje wywiad jako gatunek dziennikarski.

II Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) zna pojęcia: upodobnienia fonetyczne, uproszczenia grup spółgłoskowych i utraty dźwięczności w wygłosie,
- 2) rozpoznaje wyraz podstawowy i wyraz pochodny,
- 3) zna pojęcie podstawy słowotwórczej (tematu słowotwórczego),
- 4) w wyrazie pochodnym wskazuje temat słowotwórczy i formant, rozpoznaje rodzinę wyrazów, łączy wyrazy pokrewne, wskazuje rdzeń (łatwe przykłady),
- 5) zna zasady tworzenia wyrazów złożonych,
- 6) rozpoznaje imiesłowy,
- 7) poprawnie odróżnia mowę zależną i niezależną, przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie (niekiedy z pomocą nauczyciela).

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

1) stosuje sposoby wzbogacania słownictwa.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

1) rozumie, na czym polega grzeczność językowa i stara się ją stosować w wypowiedziach.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- 1) stara się wykorzystywać wiedzę o wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych,
- 2) zazwyczaj stosuje odpowiednie znaki interpunkcyjne,
- 3) zna zasady pisowni wyrazów nieodmiennych i pisowni partykuły „nie” z różnymi częściami mowy i je stosuje.

III Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi,
- 2) tworzy wypowiedź, zazwyczaj stosuje odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję,
- 3) stosuje akapity w tworzeniu wypowiedzi pisemnych,
- 4) zna pojęcia: przykład i argument,
- 5) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, przedstawia własne zdanie.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) tworzy wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: rozprawka i wywiad,
- 2) formułuje pytania do tekstu,
- 3) próbuje dokonać właściwej interpretacji głosowej czytanych i wygłaszanych tekstów.

IV Samokształcenie. Uczeń:

- 1) korzysta z informacji z poszanowaniem praw autorskich,
- 2) samodzielnie i z pomocą nauczyciela rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania,
- 3) uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie,
- 4) rozwija umiejętność formułowania komunikatywnych, poprawnych opinii.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

I Kształcenie literackie i kulturowe

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń z pomocą nauczyciela:

- 1) rozpoznaje rodzaje literackie: epikę lirykę i dramat,
- 2) klasyfikuje czytany utwór w odniesieniu do odpowiedniego rodzaju,
- 3) wskazuje elementy dramatu,

- 4) rozpoznaje w tekście literackim symbol,
- 5) w swoich wypowiedziach wykorzystuje interpretację utworów literackich.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje fragmenty tekstów
- 2) pomocą nauczyciela interpretuje dzieła sztuki (obraz),
- 3) dostrzega niektóre różnice między literaturą piękną a literaturą naukową.

II Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) rozpoznaje wyraz podstawowy i wyraz pochodny,
- 2) w wyrazie pochodnym wskazuje temat słowotwórczy i formant (łatwe przykłady),
- 3) rozpoznaje rodzinę wyrazów, łączy wyrazy pokrewne,
- 4) zna zasady tworzenia wyrazów złożonych.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 1) dostrzega zróżnicowanie słownictwa.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- 1) rozumie, na czym polega grzeczność językowa i stara się ją stosować w wypowiedziach.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- 1) stara się stosować odpowiednie znaki interpunkcyjne i przy pomocy nauczyciela dokonuje poprawy błędów.

III Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) przy pomocy nauczyciela gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi,
- 2) tworzy wypowiedź, stara się stosować odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję,
- 3) prezentuje własne zdanie na dany temat.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) tworzy wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: rozprawka i wywiad, korzysta ze wskazówek nauczyciela
- 2) formułuje pytania do tekstu,
- 3) dokonuje interpretacji głosowej czytanych i wygłaszanych tekstów, choć nie zawsze poprawnie.

IV Samokształcenie. Uczeń:

- 1)korzysta z informacji z poszanowaniem praw autorskich,
- 2)uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie,
- 3)samodzielnie i z pomocą nauczyciela rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania,
- 4)rozwija umiejętność formułowania komunikatywnych, poprawnych opinii.

OCENA NIEDOSTATECZNA

I Kształcenie literackie i kulturowe

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1)nie rozpoznaje rodzajów literackich: epiki liryki i dramatu,
- 2)nie potrafi zakwalifikować czytanego utworu do odpowiedniego rodzaju,
- 3) błędnie wskazuje elementy dramatu,
- 4)nie rozpoznaje w tekście literackim symbolu,
- 5)w swoich wypowiedziach nie wykorzystuje interpretacji utworów literackich.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1)nie odnajduje w tekście potrzebnych informacji oraz nie cytuje odpowiednich fragmentów tekstu,
- 2)nawet z pomocą nauczyciela nie interpretuje dzieła sztuki (obrazu),
- 3)nie dostrzega różnic między literaturą piękną a literaturą naukową.

II Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1)nie rozpoznaje wyrazu podstawowego i wyrazu pochodnego,
- 2)w wyrazie pochodnym nie wskazuje tematu słowotwórczego i formantu,
- 3)nie rozpoznaje rodziny wyrazów,
- 4)nie łączy wyrazów pokrewnych,
- 5)nie zna zasad tworzenia wyrazów złożonych.

2. Zróżnicowanie języka

Uczeń nie dostrzega zróżnicowania słownictwa.

3. Komunikacja językowa i kultura języka

Uczeń rozumie, na czym polega grzeczność językowa, ale nie stosuje jej w wypowiedziach.

4. Ortografia i interpunkcja

Nie stosuje odpowiednich znaków interpunkcyjnych.

III Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki. Uczeń:

Nawet przy pomocy nauczyciela:

- 1) nie tworzy i nie gromadzi materiału rzeczowego niezbędnego do redagowania wypowiedzi,
- 2) nie tworzy poprawnych wypowiedzi,
- 3) nie stosuje odpowiedniej dla danej formy gatunkowej kompozycji,
- 4) nie prezentuje własnego zdania na dany temat.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) nie tworzy spójnych wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: rozprawka i wywiad
- 2) błędnie formułuje pytania do tekstu,
- 3) nie dokonuje interpretacji głosowej tekstów.

IV Samokształcenie. Uczeń:

- 1) nie korzysta z informacji z poszanowaniem praw autorskich,
- 2) nie uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie,
- 3) nie rozwija umiejętności formułowania komunikatywnych, poprawnych opinii.

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z JĘZYKA POLSKIEGO - KLASA VIII

Uczniów obowiązują wiadomości i umiejętności nabyte w klasach IV - VII.

(Ocenę wyższą otrzymuje uczeń, który spełnia wszystkie wymagania ocen niższych – pozytywnych).

OCENA CELUJĄCA

Otrzymuje ją uczeń, który biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami i umiejętnościami zarówno w rozwiązywaniu problemów teoretycznych, jak i praktycznych ujętych w programie nauczania oraz wynikających z podstawy programowej. Kreatywnie, samodzielnie rozwija własne uzdolnienia i zainteresowania. Proponuje rozwiązania oryginalne, wykraczające poza materiał programowy. Jego wypowiedzi ustne i pisemne są bezbłędne, cechują się dojrzałością myślenia. Nie powiela cudzych poglądów, potrafi krytycznie ustosunkować się do językowej, literackiej i kulturalnej rzeczywistości. Bierze udział w konkursach (literackich, ortograficznych, teatralnych lub innych); osiąga w nich sukcesy w szkole i poza szkołą. Podejmuje działalność literacką lub kulturalną w różnych formach szkolnych. Prezentuje wysoki poziom merytoryczny oraz artystyczny.

OCENA BARDZO DOBRA

I Kształcenie literackie i kulturowe.

2. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) bezbłędnie rozpoznaje rodzaje literackie: epikę lirykę i dramat,
- 2) określa wszystkie cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów i klasyfikuje czytany utwór do odpowiedniego rodzaju,
- 3) świadomie posługuje się terminami: pamiętnik, tren, epepeja; potrafi wymienić ich cechy oraz wskazuje cechy gatunkowe czytanych utworów literackich,
- 4) rozpoznaje w tekście literackim: neologizm, eufemizm, porównanie homeryckie, inwokację, alegorię i poprawnie określa ich funkcje,
- 5) zna pojęcie ironii; rozpoznaje ją w tekście oraz określa jej funkcje,
- 6) właściwie wskazuje w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji,
- 7) samodzielnie określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich,
- 8) w swoich poprawnych językowo i komunikatywnych wypowiedziach wykorzystuje interpretację utworów literackich, by odwołać się do wartości uniwersalnych związanych z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi i dokonuje ich hierarchizacji.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) prawidłowo wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego,
- 2) poprawnie porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie,
- 3) samodzielnie i twórczo interpretuje dzieła sztuki (obraz, grafikę, rzeźbę, fotografię),
- 4) dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką i poprawnie określa funkcje tych rodzajów piśmiennictwa,
- 5) rozpoznaje gatunki dziennikarskie: reportaż, felieton, artykuł i właściwie określa ich podstawowe cechy,
- 6) samodzielnie znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych.

III Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) - w większości bezbłędnie wykonuje zadania o dużej skali trudności dotyczące wiadomości i umiejętności z gramatyki opisowej wprowadzonych w klasach programowo niższych (IV-VII);
- 2) - sporządza wykresy rozbudowanych zdań wielokrotnie złożonych,
- 3) - rozumie i właściwie stosuje zasady dotyczące wyjątków od reguły polskiego akcentu.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 1) - dostrzega zróżnicowanie słownictwa, w tym rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (np. terminy naukowe, archaizmy, kolokwializmy),
- 2) - wyjaśnia różnice pomiędzy treścią a zakresem wyrazu; różnicuje wyrazy ze względu na ich treść i zakres,

- 3) - stosuje sposoby wzbogacania słownictwa,
- 4) - rozumie znaczenie homonimów i wyrazów wieloznacznych; potrafi wskazać różnice pomiędzy nimi.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:

- 1) rozumie, na czym polega grzeczność językowa i zawsze stosuje ją w wypowiedziach
- 2) swobodnie wykorzystuje znane normy językowe odpowiednie dla wypowiedzi publicznych.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- bezbłędnie wykonuje zadania o dużej skali trudności dotyczące wiadomości i umiejętności z ortografii i interpunkcji wprowadzonych w klasach programowo niższych (IV-VII);

III Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) sprawnie gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi;
- 2) bezbłędnie redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi,
- 3) tworzy poprawną wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami,
- 4) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie,
- 5) poprawnie rozpoznaje i rozróżnia środki perswazji i manipulacji w tekstach reklamowych oraz właściwie określa ich funkcję,
- 6) rozpoznaje manipulację językową i przeciwstawia jej zasady etyki wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) - tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: podanie, przemówienie, życiorys, CV, list motywacyjny, sprawozdanie z filmu i spektaklu,
- 2) - poprawnie formułuje pytania do tekstu,
- 3) - dokonuje właściwej interpretacji głosowej czytanych i wygłaszanych tekstów.

IV Samokształcenie. Uczeń:

- 1) korzysta z informacji z poszanowaniem praw autorskich,
- 2) samodzielnie i z pomocą nauczyciela rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania,
- 3) uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie,
- 4) rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania komunikatywnych, poprawnych opinii.

OCENA DOBRA

I Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) rozpoznaje rodzaje literackie: epikę lirykę i dramat,
- 2) posługuje się terminami: pamiętnik, tren, epepeja, potrafi wymienić ich najważniejsze cechy oraz wskazuje cechy gatunkowe czytanych utworów literackich,
- 3) posługuje się terminami: akt, scena, didaskalia, monolog, dialog,
- 4) zazwyczaj rozpoznaje w tekście literackim: neologizm, eufemizm, inwokację i stara się poprawnie określa ich funkcje,
- 5) zna pojęcie ironii i rozpoznaje ją w tekście oraz określa jej podstawowe funkcje,
- 6) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich,
- 7) w swoich poprawnych językowo i komunikatywnych wypowiedziach wykorzystuje interpretację utworów literackich.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) zazwyczaj wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego,
- 2) stara się porządkować informacje w zależności od ich funkcji w przekazie,
- 3) w większości samodzielnie interpretuje dzieła sztuki (obraz, grafikę, rzeźbę, fotografię),
- 4) wskazuje różnice między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką i poprawnie wskazuje główne funkcje tych rodzajów piśmiennictwa,
- 5) w większości przykładów rozpoznaje gatunki dziennikarskie: reportaż, artykuł, felieton i właściwie określa ich podstawowe cechy.

II Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) poprawnie wykonuje zadania o średniej skali trudności dotyczące wiadomości i umiejętności z gramatyki opisowej wprowadzonych w klasach programowo niższych (IV-VII);
- 2) tworzy wykresy wypowiedzeń wielokrotnie złożonych,
- 3) dostrzega realne i słowotwórcze znaczenie wyrazu,
- 4) właściwie stosuje zasady dotyczące wyjątków od reguł akcentowania w języku polskim.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 1) zazwyczaj dostrzega zróżnicowanie słownictwa, w tym rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (np. terminy naukowe, archaizmy, kolokwializmy, gwara),
- 2) stosuje sposoby wzbogacania słownictwa,
- 3) wskazuje w tekście homonimy i wyrazy wieloznaczne (w większości przykładów).

3. Komunikacja językowa i kultura języka.

Uczeń rozumie, na czym polega grzeczność językowa i zawsze stosuje ją w wypowiedziach.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- 1) bezbłędnie wykonuje zadania o średniej skali trudności dotyczące wiadomości oraz umiejętności z ortografii i interpunkcji wprowadzonych w klasach programowo niższych (IV-VII).

III Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) sprawnie gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi,
- 2) tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami,
- 3) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi,
- 4) w większości rozpoznaje środki perswazji i manipulacji w tekstach reklamowych,
- 5) potrafi wskazać manipulację językową i przeciwstawia jej zasady etyki wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: podanie, przemówienie, życiorys, CV, list motywacyjny, sprawozdanie z filmu i spektaklu
- 2) stara się właściwie interpretować głosowo czytane i wygłaszane teksty.

IV Samokształcenie. Uczeń:

- 1) korzysta z informacji z poszanowaniem praw autorskich,
- 2) samodzielnie i z pomocą nauczyciela rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania,
- 3) uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie,
- 4) rozwija umiejętność formułowania komunikatywnych, poprawnych opinii.

OCENA DOSTATECZNA

I Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

- 1) zna pojęcia : liryka, epika , dramat
- 2) określa niektóre cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów i klasyfikuje czytany utwór do odpowiedniego rodzaju,
- 3) zazwyczaj poprawnie posługuje się terminami: pamiętnik, tren, epepeja, umiając wymienić ich podstawowe cechy,
- 4) zna pojęcie ironii,
- 5) z pomocą nauczyciela określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich,
- 6) w swoich wypowiedziach wykorzystuje interpretację utworów literackich.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) w większości poprawnie wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego,
- 2) stara się samodzielnie interpretować dzieła sztuki (obraz, grafikę, rzeźbę, fotografię),
- 3) wskazuje niektóre różnice pomiędzy literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką,
- 4) zazwyczaj rozpoznaje gatunki dziennikarskie: reportaż, felieton, artykuł.

II Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) poprawnie wykonuje zadania o niewielkiej skali trudności dotyczące wiadomości i umiejętności z gramatyki opisowej wprowadzonych w klasach programowo niższych (IV-VII);
- 2) tworzy wykresy zdań wielokrotnie złożonych (łatwiejsze przykłady),
- 3) zna zasady akcentowania w języku polskim i potrafi wskazać niektóre wyjątki od reguł.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 1) dostrzega zróżnicowanie słownictwa,
- 2) stosuje sposoby wzbogacania języka,
- 3) rozpoznaje homonimy.

3. Komunikacja językowa i kultura języka.

Uczeń rozumie, na czym polega grzeczność językowa i stara się ją stosować.

4. Ortografia i interpunkcja.

Uczeń wykonuje zadania o niewielkiej skali trudności dotyczące wiadomości oraz umiejętności z ortografii i interpunkcji wprowadzonych w klasach programowo niższych (IV-VII).

III Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi,
- 2) zazwyczaj tworzy poprawną wypowiedź, stosuje kompozycję odpowiednią dla danej formy gatunkowej,
- 3) umieszcza akapity w tworzonych wypowiedziach pisemnych,
- 4) zna pojęcia argument i przykład, jednak nie zawsze je odróżnia,
- 5) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, czasami uzasadnia własne zdanie,
- 6) poprawnie rozpoznaje środki perswazji i manipulacji w tekstach reklamowych.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) tworzy wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: podanie, przemówienie, życiorys, CV, list motywacyjny, sprawozdanie,

- 2) poprawnie formułuje pytania do tekstu.

IV Samokształcenie. Uczeń:

- 1) korzysta z informacji z poszanowaniem praw autorskich,
- 2) samodzielnie i z pomocą nauczyciela rozwija swoje uzdolnienia i zainteresowania,
- 3) uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie,
- 4) rozwija umiejętność formułowania komunikatywnych, poprawnych opinii.

OCENA DOPUSZCZAJĄCA

I Kształcenie literackie i kulturowe. Uczeń:

- 1) z pomocą nauczyciela rozpoznaje rodzaje literackie: epikę lirykę i dramat i potrafi podać przykłady każdego z nich,
- 2) według wskazówek nauczyciela rozpoznaje w tekście literackim symbol,
- 3) rzadko w swoich wypowiedziach wykorzystuje interpretację utworów literackich.

Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

- 1) zgodnie z sugestiami nauczyciela wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego,
- 2) pomocą nauczyciela interpretuje dzieła sztuki (obraz, grafikę, rzeźbę, fotografię),
- 3) potrafi odróżnić literaturę piękną od tekstów nieliterackich.

II Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:

- 1) z pomocą nauczyciela wykonuje zadania o niewielkiej skali trudności dotyczące wiadomości i umiejętności z gramatyki opisowej wprowadzonych w klasach programowo niższych (IV-VII);
- 2) rozpoznaje wypowiedzenia wielokrotnie złożone,
- 3) zna podstawowe zasady akcentowania w języku polskim

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

- 1) z pomocą nauczyciela dostrzega zróżnicowanie słownictwa.
- 2) odróżnia język ogólnonarodowy od gwary.

3. Komunikacja językowa i kultura języka.

Uczeń rozumie, na czym polega grzeczność językowa i stara się ją stosować w wypowiedziach.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

- 1) pod kierunkiem nauczyciela wykonuje zadania o niewielkiej skali trudności dotyczące wiadomości oraz umiejętności z ortografii i interpunkcji wprowadzonych w klasach programowo niższych (IV-VII).

III Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki. Uczeń:

- 1) przy pomocy nauczyciela gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi,
- 2) zgodnie ze wskazówkami nauczyciela tworzy wypowiedź; stosuje kompozycję odpowiednią dla danej formy gatunkowej,
- 3) zazwyczaj umieszcza akapity w tworzonych przez siebie wypowiedziach,
- 4) pomocą nauczyciela formułuje własne zdanie na określony temat.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 1) według wskazówek nauczyciela tworzy poprawne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: podanie, przemówienie, życiorys, CV, list motywacyjny, sprawozdanie,
- 2) formułuje pytania do tekstu.

IV Samokształcenie. Uczeń:

- 1) korzysta z informacji z poszanowaniem praw autorskich,
- 2) uczestniczy w życiu kulturalnym w swoim regionie,
- 3) z pomocą nauczyciela rozwija umiejętność formułowania komunikatywnych, poprawnych wypowiedzi.

OCENA NIEDOSTATECZNA

Otrzymuje ją uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą. Poziom jego wiadomości i umiejętności objętych wymaganiami edukacyjnymi klasy VIII uniemożliwia osiągnięcie celów polonistycznych. Nawet z pomocą nauczyciela nie potrafi wykonać zadań o niewielkim stopniu trudności.